

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra finančního práva a právní vědy

AUDIT FINANČNÍCH INSTITUCÍ

Diplomová práce

Vypracovala: Zuzana Dřizgová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. března 2014

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Lipníku nad Bečvou dne .....

.....

Zuzana Dřizgová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce JUDr. Petru Kotábovi, že se ujal vedení mého individuálního tématu a poskytl mi své cenné připomínky. Oceňuji také jeho věcný a přátelský přístup. Ráda bych dále poděkovala své rodině a blízkým za podporu a trpělivost po celou dobu studia.

OBSAH

ÚVOD	2
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ A ROZSAHU PRÁCE.....	4
1.1 AUDIT	4
1.1.1 <i>Definice auditu</i>	4
1.1.2 <i>Cíl a funkce auditu</i>	5
1.1.3 <i>Koncept materiality</i>	6
1.2 DEFINICE FINANČNÍCH INSTITUCÍ	7
1.3 ROZSAH A STRUKTURA PRÁCE.....	9
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA AUDITU	10
2.1 ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ RÁMEC	10
2.2 POVINNÝ AUDIT	12
2.3 OSOBA AUDITORA	13
2.4 POVINNOSTI AUDITORA	14
2.5 ETIKA A ODPOVĚDNOST AUDITORSKÉ PROFESE	19
2.6 NEZÁVISLOST AUDITORA	21
2.7 MLČENLIVOST AUDITORA	24
2.8 KONTROLA KVALITY	26
2.9 KÁRNÉ ŘÍZENÍ	29
2.10 RADA PRO VEŘEJNÝ DOHLED NAD AUDITEM.....	30
2.11 PRÁVA AUDITORA.....	31
3 FÁZE POVINNÉHO AUDITU	35
3.1 ČINNOST PŘED UZAVŘENÍM SMLOUVY A JEJÍ UZAVŘENÍ	35
3.2 PŘEDBĚŽNÉ PLÁNOVACÍ PROCEDURY	37
3.3 PLÁN AUDITU	38
3.4 PROVEDENÍ AUDITU	40
3.5 ZÁVĚR AUDITU A VYDÁNÍ ZPRÁV	43
4 SPECIFIKA AUDITU FINANČNÍCH INSTITUCÍ.....	48
4.1 AUDIT BANK.....	50
4.1.1 <i>Úvěrové riziko</i>	52
4.1.2 <i>Tržní riziko</i>	55
4.1.3 <i>Riziko řízení aktiv a pasiv</i>	57
4.2 AUDIT DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	59
4.2.1 <i>Plánování auditorských prací a testování spolehlivosti kontrol</i>	60
4.2.2 <i>Testy věcné správnosti</i>	62
4.2.3 <i>Rozsah auditorských prací</i>	65
4.3 AUDIT OBCHODNÍKŮ S CENNÝMI PAPÍRY	66
4.3.1 <i>Plánování auditorských prací a testování spolehlivosti kontrol</i>	67
4.3.2 <i>Testy věcné správnosti</i>	68
4.3.3 <i>Rozsah auditorských prací</i>	71
ZÁVĚR	73
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	76
SEZNAM TABULEK.....	81
SEZNAM PŘÍLOH.....	81
PŘÍLOHY	82
ABSTRAKT A KLÍČOVÁ SLOVA	90
ABSTRACT AND KEYWORDS	92

SEZNAM ZKRATEK

Auditor	Statutární auditor nebo auditorská společnost
KA ČR, Komora	Komora auditorů České republiky
Rada	Rada pro veřejný dohled nad auditem
ČNB	Česká národní banka
Družstevní záložna, Záložna	Spořitelni a úvěrní družstvo
Zákon o auditorech	Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech)
Zákon o účetnictví	Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
Zákon o bankách	Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.
Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech	Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.
Vyhláška č. 501/2002 Sb.	Vyhláška č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.
Vyhláška č. 123/2007 Sb.	Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.
Etický kodex	Etický kodex pro auditory a účetní znalce
ISA	Mezinárodní auditorské standardy („International Standards on Auditing“)
IFRS	Mezinárodní standardy účetního výkaznictví („International Financial Reporting Standards“)

Úvod

Bezproblémové fungování finančních institucí je zásadní podmínkou pro plynulý běh celé ekonomiky, neboť jsou zprostředkovateli pohybu finančních prostředků. Výjimečnost finančních institucí spočívá také v tom, že operují se svěřenými financemi velkého počtu osob a jejich případné selhání by tak mělo systémově makroekonomický dopad. Proto jsou předmětem relativně přísných regulatorních požadavků ohledně vnitřního řídicího a kontrolního systému a klíčové oblasti řízení rizik.

Finance jsou v případě finančních institucí produktem samy o sobě. Díky specifické povaze podnikání a vysokému počtu a objemu transakcí hraje účetnictví podstatnou úlohu dorozumivacího jazyka v jejich běžném chodu. Je vhodné zvýšit důvěryhodnost účetnictví vyjádřením nezávislého kvalifikovaného názoru, zda podává věrný a poctivý obraz. Posílení věrohodnosti účetní závěrky je prvotním posláním auditu, dlužno dodat, že u finančních institucí je z důvodu ochrany veřejného zájmu povinný.

Veřejnost vyžaduje poskytování auditorských služeb na nejvyšší úrovni, a to jak po odborné, tak i etické stránce. Kritika profese vychází z velké části z nepochopení toho, co úkolem auditorů je a co ne a co lze od něj oprávněně očekávat. Audit není žádná sterilní věda, ale živá praktická činnost, kterou někteří autoři nazývají dokonce okřídleně uměním. Chtějí tím především naznačit komplexnost a tvárnost auditorské práce. Velká závislost na schopnostech a osobě auditora je pro některé odpůrce neuchopitelná až děsivá a vyvolává touhu po další regulaci. Je však otázkou, zda nejsou tyto snahy spíše škodlivé.

Na auditorské profesi je zajímavá především její náročnost a mezioborovost. Vyžaduje jak rozsáhlé technické znalosti a praktické zkušenosti v oblasti účetnictví a auditu, přes pochopení činnosti klienta a jeho vnitřních procesů, znalost právní úpravy oboru, až po dovednosti jako je umění jednání s lidmi, schopnost řešit problémy a odolnost vůči stresu. Tato vysoce odborná specializovaná činnost sdružuje poznatky účetnictví a všech souvisejících disciplín jako je ekonomika, obchodní právo, daně, podnikové finance a informační technologie. Fascinující je také rychlost, s jakou osoby provádějící audit získávají přehled o trhu a profesionálně rostou. Jsou vystaveny každodenním podnětům k dalšímu rozvoji, získávání zkušeností a vzdělávání. Tyto charakteristiky

jsou ještě znásobeny u všestranně náročného auditu finančních institucí. Při tom všem je však nezbytné zachovat si integritu osobnosti a v neposlední řadě také zdravý rozum.

Hlavním cílem této diplomové práce je poskytnout ucelený pohled na problematiku auditu finančních institucí. Toto téma jsem si vybrala především z osobního zájmu o tuto oblast souvisejícího s mým současným zaměstnáním. Dále bych tímto chtěla rozšířit nepříliš početnou řadu prací na související témata snahou o komplexní přístup se zdůrazněním právních aspektů problematiky.

Dílními cíly této práce je v první části definovat audit a vymezit finanční instituce, jak jsou v textu chápány. V druhé obecnější kapitole budu pokračovat právní úpravou auditorské profese a vysvětlením jejich základních prvků, tedy nejdůležitějších povinností a práv auditora a dále významnou etickou stránkou auditu a jejími projevy. Třetí kapitola má za úkol popsat jednotlivé fáze auditu a seznámit čtenáře se základními metodologickými pojmy a postupy. Vrcholem práce je závěrečná kapitola, která si klade za cíl identifikovat a analyzovat specifika auditu jednotlivých finančních institucí.

1 Vymezení základních pojmů a rozsahu práce

Na prvním místě je příhodné vyjít z názvu této diplomové práce a definovat si dva klíčové pojmy, ze kterých se skládá. Těmito pojmy jsou audit a finanční instituce. Oba mohou nabývat různých obsahů, a proto vymezení jejich významu právě pro tuto práci výrazně napomůže stanovení jejího rozsahu.

1.1 Audit

1.1.1 Definice auditu

K vymezení pojmu audit použiji několik dnes již téměř klasických definic, a to v pořadí od obecnějších po specifickou. První z nich je všeobecné vymezení p. Králíčka a pí. Müllerové, kteří chápou audit jako *„prostředek, jímž jedna osoba ujišťuje druhou o kvalitě, podmínkách či stavu určité skutečnosti, kterou první osoba prozkoumala. Potřeba takového auditu vyplývá z nejistoty nebo pochybností druhé osoby o kvalitě, podmínkách či stavu předmětné skutečnosti a z nemožnosti tuto nejistotu nebo pochybnost odstranit vlastními silami“*.¹

P. Ricchiute preferuje druhou mírně zužující definici, která považuje audit za *„systematický proces objektivního získávání a vyhodnocování důkazů, týkajících se informací o ekonomických činnostech a událostech, s cílem zjistit míru souladu mezi těmito informacemi a stanovenými kritérii a sdělit výsledky zainteresovaným zájemcům“*.²

Tento širší pohled potencionálně zahrnuje široké spektrum činností, od auditu pracovní doby až po oceňování jako cenový audit. Mezi nejčastější typy se řadí audit účetních výkazů, audit zaměřený spíše operativně na procesy ve společnosti (detailní interní audit), dále forenzní audit a také audity jakosti či kvality, informační a ekologické.

Předmětem zkoumání užšího pojetí auditu se chápe účetnictví, účetní závěrka a výroční zpráva, jedná se tedy o tzv. finanční audit. Velmi dobře jej vystihuje definice pí. Vépyové, podle které *„auditor ověřuje, zda údaje uvedené v účetní závěrce a konsolidované účetní závěrce podávají věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví*

---

¹ KRÁLÍČEK, V. a MÜLLEROVÁ, L. *Auditing*. Praha: Bilance, 1998, s. 20.

² RICCHIUTE, D. N. *Audit*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 26.

*a finanční situace účetní jednotky a zda výroční zpráva (konsolidovaná výroční zpráva) je v souladu s účetní závěrkou (konsolidovanou účetní závěrkou). Kromě toho může ověřovat i jiné skutečnosti“.*³

Posledně zmíněná definice vyjadřuje pojem audit tak, jak ho budu chápat v této práci. Jedná se tedy o audit finanční. Pro upřesnění ještě dodávám, že mám na mysli finanční audit externí, neboli dodávaný osobami na účetních jednotkách nezávislymi – auditory, popř. auditorskými společnostmi.

1.1.2 Cíl a funkce auditu

Základní poslání auditu je slovy Komory auditorů České republiky (dále jen „KA ČR“ nebo „Komora“) „*vyjádřit názor nezávislé, kvalifikované osoby na věrohodnost účetní závěrky zveřejněné vedením účetní jednotky.*“⁴ Tento primární cíl dále rozvíjí Mezinárodní auditorský standard ISA 200, který vysvětluje, že „*cílem auditu je posílit důvěru předpokládaných uživatelů v účetní závěrku. Tomuto účelu slouží výrok auditora, v němž se auditor vyjadřuje k tomu, zda je účetní závěrka ve všech významných (materiálních) ohledech sestavena v souladu s příslušným rámcem účetního výkaznictví.*“⁵

Kromě posílení věrohodnosti informací obsažených v účetní závěrce vydáním výroku (tzn. sdělením nezávislého odborného názoru) však audit napomáhá i sledování sekundárních cílů. Mezi tyto funkce patří prevence chyb a podvodů vyplývající už i z pouhého vědomí, že účetní jednotka bude kontrolována. A dále funkce poradní a výchovná, kdy se interakcí mezi auditorem a pracovníky klienta vyjasňují a zkvalitňují problematická místa výkaznictví, kontrolního prostředí či informačních systémů klienta.

---

³ VÉPYOVÁ, M.: *Kontrola a audit (z hlediska právní úpravy)*. Bratislava: Sprint, 2005. ISBN 80-89085-40-7. In SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 19.

⁴ Komora auditorů České republiky. *Poslání a smysl auditu*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/poslani-a-smysl-audit>

⁵ Mezinárodní auditorský standard ISA 200. *Obecné cíle nezávislého auditora a provádění auditu v souladu s mezinárodními auditorskými standardy*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: http://www.kacr.cz/file/1766/ISA%20200_HB%202013.pdf

Navzdory mnohým laickým představám naopak funkcí auditu není:

- a) potvrzovat správnost účetnictví podniku,*
- b) zjišťovat eventuální podvody,*
- c) potvrzovat dodržování veškerých právních norem účetní jednotkou,*
- d) potvrzovat správnost daňového přiznání,*
- e) hodnotit, zda je podnik řízen řádným a efektivním způsobem,*
- f) potvrzovat budoucí životaschopnost účetní jednotky.”⁶*

1.1.3 Koncept materiality

Mezi nejčastější omyly uživatelů výstupů auditu patří právě domněnka, že auditovaná účetní závěrka musí být bezchybná a že auditor kontroluje naprosto vše, co se v účetní jednotce odehrává. Limity auditu úzce souvisí s konceptem významnosti neboli materiality. Auditor má poskytovat „pouze“ dostatečné ujištění, že údaje jsou věrným a poctivým obrazem skutečnosti, ne absolutní ujištění o naprosté správnosti. Podle Mezinárodního auditorského standardu ISA 320 *„nesprávnosti včetně opomenutí jsou považovány za významné (materiální), jestliže je možné přiměřeně očekávat, že jednotlivě nebo v součtu ovlivní ekonomická rozhodnutí uživatelů přijatá na základě účetní závěrky“*.⁷

Určení velikosti významných zkreslení, které by ověřená účetní závěrka neměla obsahovat, záleží na odborném úsudku auditora a vyplývá ze znalosti odvětví, potřeb uživatelů informací a poznání rizik klienta. Auditor může také usoudit, že ač některé nesprávnosti nedosahují výše materiality, považuje je za významné. Základní materialita se vypočítá jako určitá procentní část z vhodného prvku účetní závěrky, ať už bilančního (aktiva, závazky či vlastní kapitál) nebo výsledkového (výnosy, náklady) charakteru. Aby se ještě více snížila pravděpodobnost, že nezjištěné nebo neopravené nesprávnosti překročí v souhrnu materialitu, stanoví se částka nižší, tzn. prováděcí materialita (obvykle 75 % materiality). Tato se poté používá u určitých transakcí, účtů nebo zveřejněných údajů.

---

⁶ SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 20.

⁷ Mezinárodní auditorský standard ISA 320. *Významnost (materialita) při plánování a provádění auditu*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z:

http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20320.pdf

1.2 Definice finančních institucí

Dalším určujícím termínem jsou tzv. finanční instituce. V obecném povědomí se pod ně řadí všechny právnické osoby podnikající s financemi, jako jsou banky, družstevní záložny, stavební spořitelny, pojišťovny, zajišťovny, investiční společnosti, fondy kolektivního investování, obchodníci s cennými papíry, penzijní fondy, společnosti poskytující finanční leasing či faktoring, směnárny apod.

V právním řádu není jejich definice zcela jednotná. Pro své účely vymezuje finanční instituci například zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v §17a v odst. 2 jako osobu, „*kteřá není bankou ani zahraniční bankou, a kteřá jako svou rozhodující či podstatnou činnost nabývá nebo drží podíly na právnických osobách nebo jako svou rozhodující či podstatnou činnost provádí některou z činností uvedených v § 1 odst. 1 a 3 tohoto zákona, a dále investiční společnost, investiční fond, penzijní společnost, penzijní fond, pojišťovna a zajišťovna, které vykonávají činnosti podle zvláštních zákonů, to vše včetně zahraničních osob s obdobnou náplní činnosti.*“

Velmi široce dále definuje finanční instituce zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, kde mimo jiné v § 2 odst. 1 písm. a) a b) mezi své povinné osoby řadí úvěrové instituce (banka a spořitelni a úvěrní družstvo) a dále finanční instituce, pokud nejsou úvěrovými institucemi (centrální depozitář apod., organizátor trhu s investičními nástroji, obchodník s cennými papíry, investiční společnost, investiční fond apod., penzijní společnost a penzijní fond, platební instituce a instituce elektronických peněz apod., osoba poskytující leasing apod., osoba oprávněná ke zprostředkování spoření, leasingu, úvěrů nebo peněžních půjček, pojišťovna, zajišťovna, pojišťovací zprostředkovatel a samostatný likvidátor pojistných událostí, osoba poskytující odkup pohledávek, směnárny, osoby poskytující služby peněžního makléřství, úschovy cenností a další).

Tato definice podává vyčerpávající výčet finančních institucí, mezi něž nepočítá instituce úvěrové neboli banky a spořitelni a úvěrní družstva. Podle mého názoru se však spíše jedná o jakousi podkategorii zahrnutelnou do obecnějšího pojmu institucí finančních. Tento výklad podporuje ostatně i název vyhlášky č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších

předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.⁸ Zde se v § 2 odst. dočteme, že dopadá na účetní jednotky, které jsou:

- „a) bankou a pobočkou zahraniční banky podle zákona upravujícího činnost bank,*
- b) spořitelním a úvěrním družstvem podle zákona upravujícího činnost spořitelních a úvěrních družstev (dále jen „družstevní záložna“),*
- c) obchodníkem s cennými papíry, organizační složkou zahraničního obchodníka s cennými papíry podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu,*
- d) investiční společností a investičním fondem nebo pobočkou zahraniční osoby, která je oprávněna obhospodařovat investiční fondy nebo zahraniční investiční fondy podle zákona upravujícího činnost investičních společností a investičních fondů,*
- e) smíšenou holdingovou osobou podle zákona upravujícího činnost bank,*
- f) finanční holdingovou osobou podle zákona upravujícího činnost bank,*
- g) penzijní společností, důchodovým fondem, účastnickým fondem nebo transformovaným fondem podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření nebo důchodovým fondem podle zákona upravujícího důchodové spoření,*
- h) institucí elektronických peněz, pobočkou zahraniční instituce elektronických peněz z členského státu podle zákona upravujícího platební styk, nebo*
- i) platební institucí, pobočkou zahraniční platební instituce z členského státu podle zákona upravujícího platební styk.“*

Naopak zde chybí pojišťovny a zajišťovny, jejichž účetnictví upravuje další z vyhlášek provádějící zákon o účetnictví, a to vyhláška č. 502/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami a také zde nejsou zahrnuty například osoby poskytující leasing či faktoring, jejichž účetnictví se řídí vyhláškou č. 500/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

Protože je audit úzce svázaný právě s účetnictvím a výše uvedené vyhlášky byly sestaveny při respektování typových odlišností jednotlivých institucí, přes obecné širší cítění pojmu vycházím z uvedeného okruhu stanoveného prováděcí vyhláškou

---

⁸ Zákon o účetnictví je proveden pěti vyhláškami zohledňujícími typy a specifika účetních jednotek. Jsou to čtyři zvláštní pro banky a jiné finanční instituce (vyhl. č. 501/2002 Sb.), pojišťovny (vyhl. č. 502/2002 Sb.), zdravotní pojišťovny (vyhl. č. 503/2002 Sb.) a nepodnikatelské subjekty (vyhl. č. 504/2002 Sb.) a poté obecná úprava pro podnikatele (vyhl. č. 500/2002 Sb.). Tou se řídí nejen všechny ostatní účetní jednotky, ale také zmíněné vybrané instituce v případě, že speciální vyhláška neobsahuje samostatnou úpravu.

č. 501/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.

1.3 Rozsah a struktura práce

Tato diplomová práce se zabývá externím finančním auditem, se zaměřením na finanční instituce, které jsou zahrnuty ve vyhlášce č. 501/2002 Sb., v § 2 odst. 1 písm. a) až c). Zde jsou uvedeny tři významné typy subjektů, a to banky, družstevní záložny a obchodníci s cennými papíry.

Toto zúžení bylo provedeno z důvodu omezeného rozsahu práce, užší věcné souvislosti vybraných subjektů, prolínajících se regulatorních požadavků a podobného způsobu účetnictví. Zahrnutí dalších neméně zajímavých společností by bylo na úkor podrobnosti této práce, a to buďto kvůli jejich menšímu významu nebo naopak usuzují, že díky své důležitosti a podstatným odlišnostem by si zasloužily samostatnou práci. Zde mám na mysli například sektor pojišťovnictví.⁹

Struktura práce navazuje na výše stanovený rozsah a je vedena záměrem postupovat po krocích od obecného ke specifickému pohledu. V následující kapitole se budu zabývat právní úpravou auditu a jejími jednotlivými prvky. Poté v další kapitole popíšu obecný průběh auditu a jeho základní postupy. Nakonec v závěrečné kapitole rozeberu specifika auditu platná všeobecně pro všechny i podrobněji nezkoumané finanční instituce a ve třech navazujících podkapitolách milníky auditu jednotlivých vybraných typů finančních institucí; popořadě bank, družstevních záložen a obchodníků s cennými papíry.

Vzhledem k nedostatku odborné literatury hlavně pro posledně zmíněné tři konkrétně zaměřené podkapitoly byly jako zdroje pro vypracování vedle monografií použity především odborné články, právní předpisy, auditorské standardy a také mé dosavadní poznatky a zkušenosti z praxe.

---

⁹ Vyčlenění pojišťoven je vhodné vzhledem k povaze jejich činnosti opírající se o využití pojistně matematických metod, v účetnictví se poté odrážejícím ve svébytných kategoriích jako je finanční umístění, pojistně technické rezervy, rozdělení výsledkových účtů na technický účet životního nebo neživotního pojištění a netechnický účet apod., které finanční instituce v užším smyslu neznají.

2 Právní úprava auditu

2.1 Základní právní rámec

Jako mnohé jiné odborné služby, i auditorská činnost je právně regulována. P. Sedláček¹⁰ shrnuje tři podstatné důvody hovořící ve prospěch úpravy. Za prvé je to potřeba chránit veřejný zájem, neboť na výsledky auditu se nespolehá pouze objednatel (který by teoreticky mohl jít i proti cíli auditu), ale také veřejnost. Druhý důvod spočívá v informační asymetrii danou neschopností uživatelů služby posoudit kvalitu jejího provedení a tím i spolehlivost výstupu. Třetím důvodem jsou vysoké nároky na osobu auditora, jak co do teoretických vědomostí, tak praktických zkušeností.

Základním předpisem je v pořadí již třetí zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (dále jen „Zákon o auditorech“), který „*upravuje postavení a činnost statutárních auditorů, auditorských společností a asistentů auditora, postavení a působnost Komory auditorů České republiky ... a Rady pro veřejný dohled nad auditem.*”¹¹

Ten v § 2 písm. b) vymezuje auditorskou činnost v širším měřítku jako:

1. „*provádění povinného auditu,*“
2. „*přezkoumání hospodaření podle jiného právního předpisu, pokud toto přezkoumání provádí auditor,*” zde se jedná o územní samosprávné celky a dobrovolné svazky obcí,
3. „*ověřování účetních záznamů, pokud tak stanoví jiný právní předpis,*” například při podnikání na kapitálovém trhu,
4. „*a ověřování jiných ekonomických informací prováděné podle auditorských standardů.*”

Zákon o auditorech zapracovává příslušné evropské předpisy, a to konkrétně směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, tzv. čtvrtou směrnicí Rady o ročních účetních závěrkách některých forem společností a tzv. sedmou směrnicí Rady o konsolidovaných účetních závěrkách. V souvislosti s finanční krizí a snahami o obnovení finanční

---

¹⁰ SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 20 a 21.

¹¹§1 Předmět úpravy zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech).

stability a důvěry trhu vydala v roce 2010 Evropská komise Zelenou knihu o politice v oblasti auditu: poučení z krize, jež odstartovala rozsáhlé veřejné konzultace. Výsledkem bylo vydání dvou návrhů usilujícím o větší harmonizaci povinných auditů v EU a zvýšení jejich kvality. Prvním je novela zmíněné směrnice o povinném auditu a druhým je návrh nařízení o specifických požadavcích na povinný audit subjektů veřejného zájmu. Rada členských států, za Českou republiku ústy Ministerstva financí ČR, České národní banky (dále jen „ČNB“), Rady pro veřejný dohled nad auditem (dále jen „Rady“) nebo Komory auditorů ČR se k návrhům staví spíše rezervovaně.¹² K jednotlivým sporným bodům se vyjádřím níže v odpovídajících sekcích.

Podle § 18 Zákona o auditorech jsou dále auditori povinni postupovat podle mezinárodních auditorských standardů a auditorských standardů vydaných KA ČR. U obou typů zajišťuje zveřejnění v aktuálním znění na svých stránkách právě Komora.¹³ Existuje pět sad mezinárodních standardů vydávaných Radou pro mezinárodní auditorské a ověřovací standardy IAASB, nezávislým orgánem Mezinárodní federace auditorů a účetních IFAC:

- a) Mezinárodní standardy pro řízení kvality (ISQC) – upravuje *„řízení kvality u společností provádějících auditu a prověrky účetních závěrek, ostatní ověřovací zakázky a související služby“*.¹⁴
- b) Mezinárodní standardy pro audit (ISA) – tvoří nejdůležitější a nejobsáhlejší část standardů, vztahují se na audit účetní závěrky.
- c) Mezinárodní standardy pro prověrky (ISRE) – jsou určeny pro prověrky historických účetních závěrek nebo mezitímních účetních informací.
- d) Mezinárodní standardy pro ověřovací zakázky (ISAE) – slouží pro *„ověřovací zakázky, které nejsou auditu ani prověrkami historických finančních informací“*.¹⁵

---

¹² ŠABO, M. *Současný systém regulace auditorské profese vnímáme pozitivně*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 3, s. 20-22.

¹³ Všechny mezinárodní standardy jsou dostupné z webových stránek KA ČR: <http://www.kacr.cz/auditorske-standardy-2013>.

¹⁴ Mezinárodní standard pro řízení kvality ISQC 1. *Řízení kvality u společností provádějících auditu a prověrky účetních závěrek, ostatní ověřovací zakázky a související služby*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISQC1.pdf

e) Mezinárodní standardy pro související služby (ISRS) – jsou dvojí, a to „*dohodnuté postupy v souvislosti s finančními informacemi*“ a „*zakázky spočívající v sestavení finančních informací*“.¹⁶

Vedle těchto mezinárodních standardů přijímá KA ČR i standardy vlastní. V současnosti jde o AS 52 Přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a AS 56 Ověřování zprávy o vztazích mezi propojenými osobami. Dále některé mezinárodní standardy upřesňuje aplikačními doložkami.

Při své činnosti je auditor vázán také etickým kodexem. Ten je vnitřním předpisem KA ČR vydávaným v souladu s kodexem Mezinárodní federace auditorů a účetních IFAC (dále jen „Etický kodex“). Blíže rozpracovává „*dodržování zásady bezúhonnosti, nezávislosti, nestrannosti, odborné způsobilosti a náležité péče*“ (§ 13 Zákona o auditorech). O významu etických požadavků kladených na auditora bude pojednáno níže.

Minimálně tzv. Velká čtyřka¹⁷ auditorských společností má do detailu zpracovanou svou vlastní metodologii, podle které postupují. Tyto metodologie vyplývají z osvědčené praxe a respektují mezinárodní auditorské standardy i Etický kodex.

2.2 Povinný audit

V první řadě je nutné určit, jaké subjekty jsou povinné si audit obstarat. Zákon o auditorech poskytuje definici povinného auditu, kterým se podle § 2 písm. a) rozumí „*ověření řádných a mimořádných účetních závěrek nebo konsolidovaných účetních závěrek, pokud takové ověření vyžaduje jiný právní předpis; případně ověření mezitímní účetní závěrky, pokud takové ověření vyžaduje jiný právní předpis.*“

---

¹⁵ Mezinárodní standard pro ověřovací zakázky ISAE 3000. *Ověřovací zakázky, které nejsou audity ani prověrkami historických finančních informací*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/ISAE3000.pdf>

¹⁶ Mezinárodní standard pro související služby ISRS 4400. *Dohodnuté postupy v souvislosti s finančními informacemi*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/ISRS4400.pdf>

Mezinárodní standard pro související služby ISRS 4410. *Zakázky spočívající v sestavení finančních informací*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1208/ISRS%204410_final.pdf

¹⁷ KPMG, Ernst & Young, Deloitte, PwC.

Jiným právním předpisem se zde myslí zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, který v § 20 jednak stanoví tři kritéria pro vymezení souboru povinných účetních jednotek a poté opět ponechává na zvláštním právním předpise přiřazení jednotek dalších. Těmito třemi kritérii jsou:

1. úhrn aktiv (neupravený o opravné položky) vyšší než 40 milionů Kč,
2. čistý obrat přepočtený na 12 měsíců přes 80 milionů Kč,
3. průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu období nad 50.

V případě akciových společností a svěřenských fondů stačí dosažení jednoho z kritérií, naopak u ostatních obchodních korporací a dále vybraných zahraničních účetních jednotek a určitých fyzických osob je nutné splnit alespoň podmínky dvě. Hledí se vždy na dvě účetní období jdoucí za sebou.

Pro finanční instituce, jak jsou vymezeny v první kapitole, však není zkoumání těchto kritérií nikterak důležité. Právě ony jsou vzorovými příklady skupiny dalších účetních jednotek, které mají povinnost zajistit si ověření účetní závěrky auditorem danou zvláštními zákony; jedná se o příslušné zákony, kterými se jejich činnost řídí.

Zákon o účetnictví mimo jiné považuje v § 37 porušení této povinnosti za přešůpek a hrozí pokutou až do výše 3 % celkové hodnoty aktiv. Vzhledem k faktu, že finanční instituce jsou silně dozorované Českou národní bankou, není tato situace příliš pravděpodobná.

2.3 Osoba auditora

Podle Zákona o auditorech může být auditorem buďto statutární auditor nebo auditorská společnost. V obou případech je podmínkou získání auditorského oprávnění od KA ČR a zapsání do seznamu auditorů. Požadavky jsou srovnatelné s ostatními profesními organizacemi, například s Českou advokátní komorou. Patří mezi ně:

- vysokoškolské vzdělání (postačuje jakýkoliv obor, a dokonce i pouze bakalářský stupeň),
- způsobilost k právním úkonům,

- bezúhonnost jednak co se týče všech úmyslných trestných činů a těch nedbalostních souvisejících s auditorskou činností, ale také bezúhonnost ve smyslu profesní dobré pověsti,
- tříletá odborná praxe v oboru,
- zákaz podnikání až na úzce vymezené výjimky (vedení účetnictví, daňové poradenství, insolvenční správa, znalectví apod.),
- složení auditorské zkoušky skládající se nyní z dvanácti dílčích testů,
- absence dřívějších profesních prohřešků (vyškrtnutí ze seznamu, odebrání osvědčení, zákaz činnosti),
- úhrada poplatků,
- nepřítomnost nedoplatků na daních, zdravotním pojištění, sociálním zabezpečení a jiných odvodech,
- a složení slibu auditora.¹⁸

Auditorská společnost je obchodní společností, jejímž jménem provádí audity fyzické osoby, které jsou statutárními auditory. Zároveň v ní většinou hlasovacích práv a většinou členů statutárního orgánu disponují statutární auditoři nebo auditorské společnosti. Zákon klade i další podmínky podobné výše zmíněným a opět je zde zdůrazněna bezúhonnost všech zúčastněných osob i samotné zapisované auditorské společnosti.¹⁹

Za určitých podmínek zákon dále připouští i provádění auditorské činnosti auditory z jiných členských států po získání auditorského oprávnění od KA ČR. Pokud se nejedná o povinný audit, mohou tyto osoby být dočasně nebo příležitostně činné na území České republiky jen na základě oznámení Komoře.²⁰

2.4 Povinnosti auditora

Auditorovy povinnosti lze rozdělit na skupinu obecných, jež se vztahují na všechny auditory a na další přísnější požadavky zavazující auditory provádějící audit tzv. subjektů veřejného zájmu. Protože mezi tyto subjekty patří i veškeré finanční instituce,

---

¹⁸ § 4 Zákona o auditorech.

¹⁹ § 5 Zákona o auditorech.

²⁰ § 10 Zákona o auditorech.

jak jsou vymezeny v první kapitole, zaslouží si i ony speciální pozornost. Nejprve však k obecným povinnostem, které bych rozdělila do tří vzájemně provázaných kategorií.

Na prvním místě zmíním povinnosti, které podle mého názoru tvoří základní předpoklady pro naplnění smyslu auditu. Mezi tyto patří jednak povinnost dodržovat předpisy KA ČR, výše zmíněné auditorské standardy a Etický kodex, poté nároky na nezávislost auditora na auditované osobě a dále vedle praxe a zkoušek nutných k získání auditorského oprávnění i povinnost absolvovat další průběžné vzdělávání předepsané KA ČR.²¹ Právě vyjmenované *conditiones sine quibus non* umožňují vyjádření názoru jak nezávislého, tak po odborné stránce kvalifikovaného.

Druhý okruh povinností bych označila jako povinnosti chránící klienta. Zde figuruje povinnost mlčenlivosti o skutečnostech týkajících se auditované účetní jednotky, popř. jednotek skupiny, které nejsou veřejně známé a také povinnost být adekvátně pojištěn pro případ odpovědnosti za způsobenou škodu. Zde lze přiřadit i na první pohled zvláštní povinnost nenařizovat změny a opravy údajů, které vykázala účetní jednotka.²² To ovšem souvisí se stěžejním rozdělením odpovědnosti mezi účetní jednotku a auditora, totiž že za sestavení účetní závěrky, popř. výroční zprávy je odpovědná vykazující účetní jednotka, kdežto auditor je odpovědný za svůj výrok k ní.

Do třetího okruhu bych shrnula povinnosti auditora na spolupráci jednak s KA ČR, ať už od pouhého placení příspěvků až po důležitou kontrolu kvality, s Radou při výkonu veřejného dohledu nad auditem, s Českou národní bankou a s dalšími státními orgány.

Zákon o auditorech v § 2 písm. m) vymezuje tzv. subjekty veřejného zájmu jako české právnické osoby, jejichž cenné papíry se obchodují na regulovaném trhu, obchodní společnosti, družstva a konsolidující účetní jednotky s více než 4 000 zaměstnanci, a dále jsou jimi taxativně právě *„banky, pojišťovny a zajišťovny, ... zdravotní pojišťovny, penzijní fondy, penzijní společnosti, spořitelni a úvěrní družstva, obchodníci s cennými papíry, centrální depozitář, investiční společnosti a investiční fondy.“*

Jak na zmíněné subjekty samotné, tak na jejich auditory klade zákon speciální požadavky. Subjekty veřejného zájmu jsou povinny zřídit nejméně tříčlenný výbor pro

---

²¹ § 21, 13, 4 a 9 Zákona o auditorech.

²² § 15, 22 a 21 Zákona o auditorech.

audit. Pokud tak neučiní, plní jeho funkci dozorčí orgán (nehrozí zde sankce za nesplnění povinnosti). Alespoň jedním členem výboru by se měl stát člověk nezávislý na auditované osobě s minimálně tříletou praxí v účetnictví nebo povinném auditu. Nezávislost je třeba posuzovat obdobně jako nezávislost auditora (podrobněji viz níže). Tento výbor:

- „a) sleduje postup sestavování účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky,*
- b) hodnotí účinnost vnitřní kontroly společnosti, vnitřního auditu a případně systémů řízení rizik,*
- c) sleduje proces povinného auditu účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky,*
- d) posuzuje nezávislost statutárního auditora a auditorské společnosti a zejména poskytování doplňkových služeb auditované osobě,*
- e) doporučuje auditora“.*²³

Na druhé straně je auditor subjektu veřejného zájmu povinen podávat průběžně výboru zprávy o významných skutečnostech, především o zásadních nedostacích vnitřních kontrol majících vztah k sestavování účetní závěrky. Dále mu jednou ročně písemně potvrzuje svou nezávislost (případné ohrožení nezávislosti a zmírňující opatření s výborem projedná) a sděluje mu, jaké doplňkové služby vedle auditu subjektu poskytuje.²⁴

Pouze v případě subjektů veřejného zájmu zákon stanovuje tzv. povinnou rotaci auditorů provádějících audit. Rotace se týká tzv. klíčového auditorského partnera, jímž je statutární auditor či auditoři určení jako osoby odpovědné za provedení auditu nebo ti, kdo jsou pod zprávou auditora podepsáni.²⁵ Tento odpovědný auditor musí být *„vystřídán nejpozději do 7 let od zahájení provádění povinného auditu a může opět provádět auditorskou činnost v tomto subjektu veřejného zájmu nejdříve po uplynutí 2 let“.*²⁶ Dále zákon zakazuje klíčovému partnerovi či statutárnímu auditorovi přijetí řídicí pozice v subjektu veřejného zájmu do dvou let po jím prováděném auditu. Problematika je blíže rozvedena také v Etickém kodexu, který v delším působení hlavy

---

²³ § 44 Zákona o auditorech.

²⁴ § 45 Zákona o auditorech.

²⁵ § 2 písm. o) Zákona o auditorech.

²⁶ § 45 Zákona o auditorech.

auditního týmu u stejného klienta vidí hrozbu spřízněnosti a hrozbu vlastní zainteresovanosti.

Téma se stalo značně diskutovaným v souvislosti s probíhající světovou finanční krizí, kdy se veřejnost ptala mimo jiné i auditorů, jak to že vydávali kladné výroky bankám, jež poté zaznamenaly značné ztráty. Do popředí se dostaly rozpory mezi očekáváními kladenými na auditory a skutečností, otázky transparentnosti a koncentrace trhu auditu zvláště ve finančním sektoru, přílišného sepětí auditora s klientem, poskytování neauditních služeb a veřejného dohledu nad auditem. V evropském kontextu snahy o větší regulaci vyvrcholily návrhem Evropské komise z roku 2011,²⁷ v otázce rotace auditorů omezujícím působení auditorské společnosti u subjektu veřejného zájmu na devět let. Cílem této zásady je zúžit prostor pro případné konflikty zájmů, zachovat profesní skepticismus auditora a zvýšit tím důvěryhodnost auditu.

Snaha o podporu nezávislosti auditora a tím i důvěry uživatelů jeho výstupů je jistě legitimní. Přesto se proti návrhu vznesla vlna odporu u některých členských státech, rezervovaný postoj vyjádřila i Česká republika. Například ČNB se domnívá, že současná struktura trhu auditu „*nepředstavuje systémové riziko*“ a „*nesdílí názor, že prostřednictvím regulace může být provedena efektivní tržní konfigurace podnikání v oblasti auditu*“.²⁸ V otázce rotace nepodporuje příliš přísný návrh výměny auditorské společnosti jako celku, nýbrž se přiklání k české úpravě výměny pouze klíčového partnera. Naopak by zkrátila dobu na pět let a prodloužila navrhovanou tzv. cooling-off period, tedy dobu mezi vystřídáním a návratem odpovědného auditora ze dvou na čtyři roky.

Proti sobě stojí ryze praktické důvody nákladnosti změny auditora, zvýšených nároků na personál na obou stranách, času potřebného k poznání a pochopení nového klienta a stability obchodních vztahů. Neméně ožehavým bodem by byla i otázka, kam až by při už tak silné konkurenci na trhu musely v častějších výběrových řízeních auditorské

---

²⁷ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o specifických požadavcích na povinný audit subjektů veřejného zájmu 2011/0359 (COD), COM (2011) 779. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=201130

²⁸ Tomšík, V. *Aktuální otázky auditorské profese v evropském kontextu pohledem ČNB*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20130613_auditorska_profese.pdf

společnosti ustupovat pro získávání zakázek. Na straně druhé je potřeba zachovat skeptický přístup každý rok auditu, vnést svěží pohled i omezit příliš těsné finanční napojení. Po zvážení všech pozitiv a negativ bych se přidala na stranu ČNB a preferovala frekventovanější změnu v odpovědné osobě než v dosavadní české legislativě mající základ v evropských směrnících. Myšlenku výměny celé auditorské společnosti bych ovšem nezavrhla a stanovila maximální strop na hranici kolem patnácti let. Smysl tato úprava ovšem dává pouze v celoevropském či globálním měřítku, neboť při současné propojenosti finančních systémů to bývají právě matky českých dceřiných společností, které si auditora vybírají a dcery poté přijmou českou auditorskou společnost náležející do shodné mezinárodní sítě.

Nařízení zatím příliš vysokou šanci nemá. Zato se v říjnu 2013 rozběhl finální trialog mezi hlavními evropskými institucemi – Radou EU, Parlamentem a Komisí – nad úpravou směrnice o statutárním auditu. Jak uvádí KA ČR, „z dostupných zpráv je zřejmé, že velvyslanci členských států podporují návrh zavést horní hranici pro poskytování jiných služeb, než je audit, a návrh pro zavedení povinné rotace auditora pro všechny auditované společnosti“.²⁹ Na výslednou podobu nové regulace si budeme muset ještě počkat.

Pokud se vrátím ke speciálním nárokům na auditora v případě subjektů veřejného zájmu, Zákon o auditorech mu dále vypočítává povinnost zveřejnit výroční zprávu o průhlednosti. Obsahuje údaje o:

- právní formě, vlastnické struktuře a struktuře řízení,
- případné síti, do které patří a postavení auditorské společnosti v této síti,
- vnitřním systému řízení kvality a datace poslední kontroly kvality,
- seznamu auditovaných subjektů veřejného zájmu,
- nezávislosti a jejím vnitřním přezkumu,
- přístupu k průběžnému vzdělávání statutárních auditorů,

---

²⁹ Komora auditorů České republiky. *Nová úprava směrnice EU o statutárním auditu*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/nova-uprava-smernice-eu-o-statutarnim-auditu>

- postavení společnosti na trhu, například pomocí finančních informací jako celkový obrat rozdělený na povinný audit, jiné ověřovací zakázky a neauditorské služby,
- výpočtu odměny klíčových auditorských partnerů.³⁰

2.5 Etika a odpovědnost auditorské profese

Při své činnosti se auditor často ocitá v situacích, ve kterých hrozí střet zájmů. Proto je povinen dodržovat pravidla stavovské etiky, což je mimo jiné předmětem kontroly Komory auditorů České republiky. Po splnění podmínek nutných pro vstup do profese koneckonců auditor skládá následující slib: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že při provádění auditorské činnosti budu dodržovat právní řád, vnitřní předpisy Komory auditorů České republiky a auditorské standardy, ctít etiku auditorské profese a dodržovat povinnost mlčenlivosti.*“³¹

Zákon upravuje etiku pouze v základních rysech a pro podrobnosti odkazuje na naopak relativně rozsáhlý Etický kodex. Jak už bylo řečeno, Etický kodex je vnitřním předpisem KA ČR vydávaným v souladu s kodexem Mezinárodní federace auditorů a účetních IFAC, jedná se tedy o všeobecně uznávaná minimální pravidla. Kodex se skládá ze tří částí, přičemž v části A jsou uvedeny základní principy (integrita, objektivita, odborná způsobilost a řádná péče, důvěrný charakter informací, profesionální jednání) a koncepční rámeček (identifikace a vyhodnocení hrozeb, snížení hrozeb pomocí zabezpečovacích prvků na přijatelnou úroveň, vyřešení etického konfliktu) a poté v části B a C jsou stanoveny způsoby použití v konkrétních situacích týkajících se auditorů a účetních znalců.

Pro pochopení významu etických pravidel je nezbytné zopakovat, že auditorská činnost je vykonávána ve veřejném zájmu. Tato skutečnost vynikne například v porovnání s advokátskou profesí, slovy pí. Karfíkové „*právník [jímž se zde má na mysli advokát, pozn. autorky] je odpovědný svému klientovi. Auditor ale svému klientovi, byť mu za jeho služby platí, odpovědný není. Je odpovědný veřejnosti.*“³² P. Králíček si ovšem

³⁰ § 43 Zákona o auditorech.

³¹ § 4 odst. 5 Zákona o auditorech.

³² MÜLLEROVÁ, L. *Rozhovor s profesorkou Marií Karfíkovou, členkou Prezidia Rady pro veřejný dohled nad auditem.* Auditor. 2013, roč. XX, č. 3, s. 24.

klade oprávněnou otázku, zda i třetí osoby mají dostatečnou představu, o jaké etické principy se jedná a zdůrazňuje potřebu neustálé osvěty alespoň vůči klientům.³³

K jednotlivým prvkům profesní etiky se řadí:³⁴

- Dodržování etických pravidel při veškeré činnosti – tedy nejen při ověřování účetních závěrek, ale i při poskytování dalších služeb a také do jisté míry i v soukromém životě. Kodex definuje integritu jako schopnost „*být upřímný a čestný ve všech odborných a obchodních vztazích*“.³⁵
- Objektivita a pečlivý výkon auditorské činnosti – objektivitou se má na mysli především nezávislost auditora (podrobněji viz níže), dodržování právních předpisů a standardů. Pečlivým výkonem je využití všech znalostí a schopností a věnování dostatečného času klientovi.
- Odborná kvalifikace auditora – jak při vstupu do profese, tak její průběžné udržování. Samozřejmostí je sledování dynamického ekonomického prostředí, měnících se právních předpisů a vývoje vlastní profese. Auditor by také měl poskytovat jen ty služby, na které má dostatečnou kvalifikaci, popřípadě si zajistit odpovídajícího odborníka.
- Dodržování práva a auditorských standardů – což je v zájmu udržení vysoké kvality profese i v zájmu samotného auditora. I auditor může být totiž kontrolován jednak orgány KA ČR, ale i orgány veřejnými. Jednou ze zákonných povinností je proto náležitě vést spis auditora.
- Mlčenlivost auditora – tedy zákaz zveřejňování získaných neveřejných informací, popřípadě jejich využití ve vlastní či jiný prospěch (podrobněji viz níže).
- Propagace a získávání klientů – mají být prováděny v mezích dobrého vkusu. Vhodná je forma informačních katalogů na výstavách, seminářích či internetu, publikace odborných komentářů k aktuálním tématům, publicita zajišťovaná jménem klientů apod. Naopak propagace založená na předem slibovaném

³³ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 24.

³⁴ MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 34 až 37.

³⁵ Etický kodex pro auditory a účetní znalce. Komora auditorů České republiky. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: [http://www.kacr.cz/file/43/02 - eticky_kodex_2010_A4%20\(2\).pdf](http://www.kacr.cz/file/43/02 - eticky_kodex_2010_A4%20(2).pdf) (dále jen „Etický kodex“). Sekce 100.

příznivém výsledku auditu, pomlouvání konkurentů či cenové podbízení se je nepřipustné.

- Vztahy k ostatním auditorům – i v této oblasti je na místě zachovávat profesní etiku a ohleduplnost. Vedle pomlouvání práce druhých jsou citlivými situacemi převzetí klientů, ve zvýšené míře potom tyto změny na poslední chvíli či za jiných nezvyklých okolností. Auditor by měl zjistit důvody, které za výměnou stály a zvážit případně až odmítnutí klienta.
- Odměna za práci auditora – je stanovena na základě dohody mezi auditorem a klientem, neměla by být nepřiměřeně nízká ani vysoká, každopádně nikdy ne navázaná na výsledek auditu (podrobněji viz níže).
- Nezávislost auditora – se jako základní etický princip prolíná s výše zmíněnými etickými požadavky. Chápe se jako nezávislost k ověřovaným skutečnostem (např. účetní závěrce) a nezávislost k osobám informace připravujícím (podrobněji viz níže).

2.6 *Nezávislost auditora*

Nezávislost je jednou ze stěžejních otázek auditorské profese, p. Králíček ji dokonce označuje za neuralgický bod auditu.³⁶ Úkolem auditora je poskytnout ujištění o důvěryhodnosti účetních informací pro široký okruh uživatelů. Vystupuje ve veřejném zájmu jako nezávislý ověřovatel,³⁷ což je zvláště posíleno u povinného auditu; není tedy z principu ani poradcem ani obhájcem účetní jednotky. Musí být v první a poslední řadě nezávislý na auditované osobě. V případě auditorských společností zákon výslovně stanovuje i zákaz zásahů společníků, členů orgánů a vedoucích zaměstnanců této společnosti do provádění činnosti jednotlivého statutárního auditora. Úprava nezávislosti v Zákoně o auditorech je velice stručná a ponechává prostor pro právě v této oblasti podrobný a názorný Etický kodex a pro zkušenosti z praxe.³⁸

Etický kodex³⁹ i teorie auditu zahrnuje pod tento pojem dvojí druh nezávislosti. Prvním je „nezávislost myslí“, což je stav vědomí auditora, jež umožňuje vyjádřit názor nezatížený vlivy, které by ohrožovaly odborný úsudek. Je to auditorův vnitřní stav

³⁶ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 25.

³⁷ RICCHIUTE, D. N. *Audit*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 125.

³⁸ § 14 Zákona o auditorech.

³⁹ Etický kodex. Sekce 290.

mysli, se kterým může auditor jednat poctivým, objektivním a profesně skeptickým způsobem. Druhým typem je „nezávislost chování“ někdy též „vystupování“ či „zdání“. Ta je nazírána z pohledu třetí strany, která by po logickém zvážení informací a skutečností případu usoudila, že integrita, objektivita a profesní obezřetnost byla ohrožena.

P. Sedláček vymezuje pět základních rizik, která nezávislost auditora ohrožují:⁴⁰

Hrozba vlastní zainteresovanosti - vzniká pokud auditor či člen jeho týmu má přímý či značný nepřímý finanční podíl u klienta, půjčku od klienta či je přítomen jiný podobný střet zájmů. Sem se dá zařadit i vysoký podíl honoráře od klienta na celkovém příjmu auditora (podrobněji viz níže u práv auditora), odměna podmíněná výsledkem auditu, obava ze ztráty klienta či snaha získat u něj zaměstnání.

Hrozba kontroly po sobě samém – kromě případů přestupů osob majících významný vliv na předmět ověřování od klienta k auditorovi sem patří především případy poskytování poradenských služeb. Po případech jako skandál Enron či Parmalat se obecně vylučuje především současné vedení účetnictví a jeho následný audit. U ostatních služeb již situace tak jednoznačná není, služby musí splňovat podmínku přímého vlivu na předmět ověřování. Dalším prvkem při posuzování ohrožení nezávislosti je skutečnost, zda klient je subjektem veřejného zájmu. U takových subjektů by například daňové poradenství již nebylo přípustné, a to ani za aplikace opatření typu oddělení osob poskytujících služby daní a auditu, což by u „běžného“ klienta postačovalo.

Hrozba protekčního vztahu – vzniká, pokud auditor nebo člen jeho týmu natolik podporuje postoj či názor klienta, že tím budí zdání ohrožení vlastní nezávislosti. Jako příklad lze uvést obchodování s cennými papíry klienta nebo jeho obhajoba v soudním řízení nebo ve sporech se třetími stranami.

Hrozba spřízněnosti – nastává u blízkých vztahů mezi auditorem a členy jeho týmu na straně jedné a klientem, jeho představiteli, členy orgánů a klíčovými zaměstnanci ve vztahu k předmětu ověřování na straně druhé. Jedná se například o blízké rodinné příslušníky, přestupy vedoucích představitelů auditorské společnosti na posty u klienta,

---

⁴⁰ SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 42-43.

dlouhodobé působení vedoucího člena týmu u téhož klienta, ale i přijetí darů či pohostinnosti, jejichž hodnota není jednoznačně zanedbatelná.

Hrozba vydíratelnosti – případy vyhrožování či jednání tak vnímaného, kterým klient nebo jeho představitelé či zaměstnanci odrazují člena týmu od objektivního postupu a uplatňování profesního skepticismu. Mohou se objevit hrozby výměnou členovi kvůli odlišnému názoru na použití účetního principu nebo snahy o přílišné zúžení rozsahu prací kvůli snížení odměny za audit.

Zákon o auditorech nově přejal logiku Etického kodexu a přistupuje v otázce nezávislosti v následujících krocích. Nejprve je na místě identifikovat hrozby nezávislosti ohrožující a vyhodnotit jejich závažnost. Poté k nim většinou lze nalézt odpovídající zabezpečovací prvky a snížit ohrožení na přijatelnou úroveň. Pouze pokud takové opatření nelze přiřadit nebo je nedostatečné, považuje se nezávislost za narušenou a je nutné vyvodit důsledky jako například neprovedení povinného auditu daným auditorem. Významná ohrožení nezávislosti a přijatá opatření auditor zdokumentuje ve svém spisu.⁴¹

O dalších požadavcích na nezávislost auditorů provádějících audit subjektů veřejného zájmu je pojednáno výše. Patří sem písemné prohlášení o nezávislosti předkládané výboru pro audit, rotace klíčového auditorského partnera a tzv. cooling-off period před nástupem do zaměstnání u klienta.

S hrozbou kontroly po sobě samém souvisí také výše zmíněná povinnost nenařizovat účetní jednotce změny a opravy. Auditní proces bezesporu vyžaduje dialog mezi auditorem a odpovědnými osobami na straně klienta ohledně použitých účetních principů, obsahu účetní závěrky, přiměřenosti kontrolních mechanismů a návrhů oprav účetních záznamů. Přípustná je i odborná pomoc týkající se výkazů pro regulatorní účely nebo při konverzi účetních výkazů mezi různými rámci výkaznictví. Obecné pravidlo v těchto případech zní, že nezávislost není ohrožena, pokud auditor nepřebírá odpovědnost ležící na řídicích pracovnících klienta.⁴²

---

⁴¹ § 14 Zákona o auditorech.

⁴² Etický kodex. Sekce 290.170.

2.7 *Mlčenlivost auditora*

Vzhledem k tomu, že auditor nutně ke své práci potřebuje co nejvíce poznat klienta a má tak přístup k mnohdy i velmi důvěrným informacím, je na místě vyvážit jeho práva ochranou získaných informací. Zákon proto upravuje povinnost mlčenlivosti auditora, jeho zaměstnanců, společníků a členů orgánů auditorské společnosti i kontrolorů auditorů jako povinnost „zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, které nejsou veřejně známy a týkají se účetní jednotky, kterou audituje“.⁴³ Tato povinnost platí jak po dobu auditu, tak i pro případy ukončení výkonu auditorské činnosti.

Tradiční zásadu mlčenlivosti nelze chápat absolutně. Za její porušení se nepovažují situace tzv. zproštění mlčenlivosti účetní jednotkou nebo Komorou, popř. i soudem a dále takové poskytování informací, na které se nevztahuje povinnost mlčenlivosti už předem ze Zákona o auditorech.

Zprostit mlčenlivosti může auditora především sama účetní jednotka. Bližší podmínky a forma stanovena není. Jednalo by se pravděpodobně o prohlášení či jiný úkon vůči auditorovi, jako prevence pro případ sporu nejlépe v písemné podobě, ze kterého je zřejmý rozsah zproštění. Jako praktické příklady by mohla sloužit řízení před soudem nebo správcem daně. V souvislosti se zproštěním vyvstávají dvě otázky. První z nich je, kdo konkrétně je oprávněn za účetní jednotku auditora mlčenlivosti zbavit. Ačkoliv nejsou pochybnosti o oprávnění statutárního orgánu, u likvidátora a insolvenčního správce se již výklady liší (pozměňovací návrh k Zákonu o auditorech výslovně jejich oprávnění připouštějící nebyl přijat). Převažují názory, že v případě likvidátorů zůstává zproštění na statutárním orgánu, protože není úkonem, který směřuje k likvidaci společnosti. Naopak u insolvenčních správců lze uvažovat o přechodu tohoto oprávnění z úpadce na správce.⁴⁴ Druhou otázkou je rozsah zproštění. Jelikož Zákon o auditorech i v tomto ohledu mlčí, lze dovodit, že je přesné vymezení ponecháno na uvážení účetní jednotky.

Zákon bez bližších podrobností dovoluje zprostit auditora mlčenlivosti také KA ČR. Sporné zůstává, zda je toto oprávnění zcela neomezené nebo ne. Zmíněný neúspěšný

---

⁴³ § 15 Zákona o auditorech.

⁴⁴ MOLÍN, J. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 117 – 119.

pozměňovací návrh zužoval případy zproštění Komorou pouze na trestněprávní a majetkoprávní řízení. Přijatý Zákon o auditorech žádné omezení diskreční pravomoci KA ČR neobsahuje, požaduje však, aby se jednalo o případy odůvodněné.⁴⁵

Vedle zproštění mlčenlivosti Zákon o auditorech za porušení zásady nepovažuje poskytnutí informací popř. dokumentů.⁴⁶

- ČNB v oblasti její dohledové působnosti nebo příslušnému orgánu v rámci opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,
- novému auditorovi (v případě nahrazení auditora jiným poskytne dosavadní novému přístup ke všem shromážděným významným informacím o účetní jednotce) nebo auditorovi konsolidační skupiny,
- týkajících se povinného auditu Radou pro veřejný dohled nad auditem apod.,
- orgánům činným v trestním řízení o skutečnostech svědčících o možném spáchání trestných činů úplatkářství,
- soudu nebo orgánům činným v trestním řízení, týká-li se trestní řízení statutárního auditora.
- plnění tzv. oznamovacích povinností podle § 21 odst. 3 až 5.

Co se týče tzv. oznamovacích povinností, zákon ukládá auditorovi neprodleně písemně informovat určité subjekty nebo orgány, pokud při provádění auditu zjistí vymezené vážné skutečnosti. Pro auditory finančních institucí je významné, že vedle obecné povinnosti informovat statutární a dozorčí orgán existuje speciální oznamovací povinnost vůči České národní bance, protože podléhají jejímu dohledu. ČNB dokonce musí informovat i auditor účetní jednotky, ve které má finanční instituce alespoň 20 % hlasovacích práv nebo minimálně 20% podíl nebo pokud je finanční institucí ovládána, popř. ji ovládá. Nad tento rámec ČNB může auditora požádat o další informace, vysvětlení a poznatky ohledně povinného auditu. Speciální informační povinnost zahrnuje skutečnosti:⁴⁷

- porušení jiných právních předpisů upravujících činnost účetní jednotky,
- mající zásadní negativní vliv na hospodaření,

---

⁴⁵ § 31 odst. 2 písm. j) Zákona o auditorech.

⁴⁶ § 15 odst. 4 Zákona o auditorech.

⁴⁷ § 21 odst. 3 Zákona o auditorech.

- ohrožující časově neomezené trvání,
- potenciaálně směřující k vyjádření výroku s výhradami, zápornému výroku nebo odmítnutí výroku.

O těchto skutečnostech je auditor u všech účetních jednotek bez rozdílu povinen informovat statutární a dozorčí orgán, popř. zastupitelstvo. Tomu se dále neprodleně písemně oznamují důvodná podezření, že mohlo dojít ke spáchání trestného činu hospodářského, úplatkářství nebo majetkového. P. Molín z těchto ustanovení dovozuje odpovědnost auditora za odhalování protiprávního jednání, a v rámci ní za detekci trestných činů.⁴⁸ Domnívám se, že tento výklad není správný a po auditorovi nelze rozumně požadovat odpovědnost aktivního typu. Jako protiargumenty lze uvést relativně krátkou dobu působení auditora v účetní jednotce během roku, časový odstup mezi skutečnostmi a prováděním auditu či empiricky časté páchaní trestné činnosti právě vrcholovým managementem, který má být informován. Navíc odhalování trestných činů nevyžadují po auditorovi ani mezinárodní standardy, pouze jej zavazují zvážit případné nelegální aktivity a jejich vliv na věrný a poctivý obraz, jež má podávat účetní závěrka.⁴⁹

2.8 *Kontrola kvality*

Pokud má audit zvyšovat důvěryhodnost účetních informací, musí být sám o sobě důvěryhodný. Jedním z prostředků, kterými lze u veřejnosti posílit důvěru, je kontrola kvality auditorské práce. V širším chápání lze řízení kvality pozorovat na třech úrovních:

1. vnitřní systém kvality auditorské společnosti, popřípadě kontrola uvnitř mezinárodní sítě,
2. kontrola vykonávaná KA ČR jako samosprávnou profesní organizací,
3. kontrola prováděná příležitostně orgánem veřejného dohledu, tzn. Radou pro veřejný dohled nad auditem.⁵⁰

⁴⁸ MOLÍN, J. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 122.

⁴⁹ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 39.

⁵⁰ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 42.

V následujících odstavcích se budu věnovat především druhé úrovni řízení kvality. Tato oblast byla v České republice zavedena teprve Zákonem o auditorech z roku 2009, který respektoval požadavky evropských norem. Systém kontroly je v gesci KA ČR, konkrétně její dozorčí komise spolu s pracovníky oddělení kontroly kvality a detailně jej upravuje mezinárodní auditorský standard pro řízení kvality ISQC1 a dozorčí řád Komory.

Úkolem kontroly je zjistit, zda auditor při provádění své činnosti postupuje podle mezinárodních auditorských standardů, auditorských standardů vydávaných KA ČR a zda dodržuje Etický kodex. Osoby, které kontrolu provádí, prověřují vybrané spisy a posuzují dodržování standardů, respektování nároků na nezávislost, vnitřní systém řízení kvality, kvantitu i kvalitu použitých lidských zdrojů a výši odměn.⁵¹ Slovy p. Stírského z oddělení kontroly kvality auditorské činnosti KA ČR, „*myslem kontroly kvality ze strany KA ČR je především ověřit, že auditor má své zprávy, resp. výroky podloženy srozumitelnou a přehledně uspořádanou dokumentací, že provedl postupy, které jsou pro daný audit vhodné a nezbytné a že učinil na základě získaných důkazů závěry, které mu umožní vydat odpovídající výrok*“.⁵²

Kontrolu provádějí fyzické osoby na kontrolovaných auditorech nezávislé, náležitě odborně vzdělané a zkušené v auditu a účetním výkaznictví, které absolvovaly zvláštní školení KA ČR. Frekvence je stanovena odlišně u „běžných“ auditorů, a to nejméně jednou za šest let, a auditorů provádějících auditorskou činnost v subjektech veřejného zájmu, kde je zkrácena na nejvíce tři roky.⁵³ Kontrolor vyhotoví o svých zjištěních zprávu a v případě nedostatků doporučí nápravná opatření. Po projednání s dotčeným auditorem předá zprávu dozorčí komisi Komory. Pokud kontrolovaný auditor nedostatky neodstraní ve lhůtě uvedené ve zprávě, porušuje tím své povinnosti dané zákonem a je to důvodem pro zahájení kárného řízení KA ČR. Návrh na zahájení kárného řízení se může také ukázat nutným při naprosté nedostatečnosti spisů auditora, závažného porušení etického kodexu nebo opakování vytýkaných nedostatků.

---

⁵¹ § 24 Zákona o auditorech.

⁵² STÍRSKÝ, D. *Auditoři auditorů*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 5, s. 19 – 23.

⁵³ KA ČR evidovala k 29. srpnu 2013 celkem 22 auditorů OSVČ a 55 auditorských společností provádějících audit subjektů veřejného zájmu. In KURTANSKÁ, V. *Kontrola kvality auditorské činnosti v první polovině roku 2013*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 8, s. 4 – 5.

Velmi důležitým výchovným prostředkem též podporujícím důvěryhodnost je povinnost Komory zveřejnit jednou ročně souhrnnou zprávu na webových stránkách, kde uvede podstatná zjištění a zejména opakované nedostatky. Nahlédněme tedy do poslední zprávy za rok 2012. Do poloviny roku 2013 byla naplánována tzv. „první“ kontrola u všech auditorských subjektů a auditorů OSVČ. Zpráva hovoří o trendu zvyšování kvality práce auditorů během tří uplynulých let kontrol. Konkrétně v roce 2012 bylo zkontrolováno 45 % trhu (podle tržeb auditorů) a 95 % dosáhlo pozitivního hodnocení (žádné či méně závažné nedostatky nezpochybnující výrok auditora). U 4 % byla nutná opakovaná kontrola a u 1 % byly nedostatky natolik významné, že si většinou vynutily podání návrhu na zahájení kárného řízení. Mezi obvyklá zjištění patří nedostatky v:

- dokumentaci o auditu (nedostatečné záznamy skutečnostech, ze kterých vychází zpráva auditora),
- posuzování rizika podvodu (jak co se týče provádění tak dokumentace),
- řízení kvality podle ISQC 1 (v některých případech vůbec nenastaven systém, popřípadě nerealizován),
- uzavíraných smlouvách o auditu (odkazy na neplatné předpisy či standardy, mezery v definici rozsahu a právního rámce služby),
- porozumění činnosti a vnitřního kontrolního systému účetní jednotky (chybějící dokumentace k posuzování rizika významné nesprávnosti),
- práci s hladinou významnosti (provázanost materiality s výběry vzorků, chybějící extrapolace nesprávností zjištěných na vzorku na celou populaci),
- strategii a plánu auditu (nejsou stanoveny nebo velice formálně),
- využívání informací z informačních systémů bez ověření jejich správnosti a úplnosti,
- pokrytí všech tvrzení (nedostatečné důkazní informace),
- přihlížení k právním předpisům (auditor je povinen ověřit soulad, pokud mají ustanovení přímý dopad na stanovení materiálních položek).⁵⁴

---

⁵⁴ Komora auditorů České republiky. *Souhrnná zpráva o kontrole kvality za rok 2012*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/file/1442/Souhrnná%20zpráva%20o%20kontrole%20kvality%20za%20rok%202012%20Finální%20verze%20web%20KACR.pdf>

2.9 Kárné řízení

Jak už bylo několikrát zmíněno, i auditoři jako jiná svobodná povolání se povinně sdružují do samosprávné profesní organizace, kterou je Komora auditorů České republiky. Orgány Komory jsou sněm, výkonný výbor a prezident Komory, dozorčí komise a kárná komise. Úkolem Komory je v obecném smyslu správa auditorské profese, do které lze na předních místech zahrnout péči o kvalitu výkonu auditorské činnosti a sledování dodržování zákona a dalších norem. V závažných případech porušení pravidel zasahuje prostřednictvím kárné komise v kárném řízení, které je upraveno v hlavě III. Zákona o auditorech, podrobněji v kárném řádu Komory a podpůrně se též použije správní řád.

Deliktem je zaviněné porušení povinnosti stanovené Zákonem o auditorech, právním předpisem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, Etickým kodexem, vnitřními předpisy nebo auditorskými standardy.⁵⁵ Řízení se zahajuje na návrh ministra financí, dozorčí komise, člena prezidia Rady pro veřejný dohled nad auditem, orgánu státního dozoru nebo ČNB, nebo bez návrhu.⁵⁶ Zatímco dříve naprosto převládala zahájení na popud dohledu, v období krize a rostoucích očekávání veřejnosti přibývá počet externích podnětů k zahájení kárného řízení z moci úřední, a to od vlastníků společností, likvidátorů, bank, a dalších. Dalšími trendy jsou zvyšující se kvalita vnějších podnětů, častější účast právníků v řízeních, přísnější kárné postihy a ukládání kárných opatření i za neplnění průběžného vzdělávání.⁵⁷ Je to mimo jiné vedeno i snahou o obhájení funkčnosti samosprávy před veřejností a zabránění vyjmutí dohledových a kárných funkcí z působnosti Komory.

Pokud je zjištěno zaviněné porušení povinností, lze statutárnímu auditorovi po zvážení závažnosti protiprávního jednání, způsobu spáchání, následkům, a okolnostem, za nichž bylo spácháno, uložit kárné opatření. Zákon o auditorech vyjmenovává napomenutí, veřejné napomenutí, pokutu, dočasný zákaz výkonu auditorské činnosti nejdéle na 1 rok a trvalý zákaz výkonu auditorské činnosti.⁵⁸ Zákon podle mého názoru poněkud zaspal v oblasti odpovědnosti auditorských společností, kterým lze uložit kárná opatření pouze

---

⁵⁵ § 25 odst. 1 Zákona o auditorech.

⁵⁶ § 26 odst. 1 Zákona o auditorech.

⁵⁷ STRUŽINSKÝ, R. *Ostřejší vítr nejen v kárné komisi*. Auditor. 2012, roč. XIX, č. 5, s. 4.

⁵⁸ § 25 Zákona o auditorech.

v případě současného uložení kárného opatření statutárnímu auditorovi jednajícím jménem auditorské společnosti nebo v souvislosti s její činností.⁵⁹

Kárná řízení jako svého druhu správní řízení jsou neveřejná. Veřejně přístupné jsou ovšem údaje o uložení kárného opatření (kromě napomenutí), které se zapisují do seznamu auditorů a auditorských společností vedených Komorou.⁶⁰ Zákon o auditorech zná také pojem zahlazení kárného opatření v obecné době jednoho roku od právní moci rozhodnutí, respektive od zaplacení pokuty. V případě trvalého zákazu výkonu auditorské činnosti je stanovena doba deseti let, po které by však nejspíše bylo vyžadováno opětovné vykonání auditorské zkoušky. Otázkou by také bylo, zda by taková osoba mezitím byla opět schopná nabýt dobrou pověst.

2.10 Rada pro veřejný dohled nad auditem

Na základě zapracování evropské směrnice⁶¹ došlo Zákonem o auditorech z roku 2009⁶² ke zřízení systému veřejného dohledu nad auditorskou činností. Nejen pro Českou republiku, ale i další státy se jednalo o zásadní novinku popírající dosavadní přesvědčení, že profesní organizace je pro regulaci dostačující. Jejím základním úkolem je dbát na ochranu veřejného zájmu a tím zvýšit důvěru uživatelů auditovaných účetních informací.⁶³ Z těchto důvodů je prezidium (tzn. výkonný orgán Rady) jmenováno a odvoláváno ministrem financí po dohodě s ČNB, a to 5 členů z osob mimo profesi a 1 člen ze statutárních auditorů. Osobami mimo profesi se mají na mysli uznávaní odborníci, kteří byli nebo jsou činní v oboru účetnictví, auditorské činnosti a souvisejících oborech nebo právní vědy a ekonomie.⁶⁴

Rada dohlíží na dodržování norem, systém kontroly kvality (např. jmenuje kontrolory kvality), systém průběžného vzdělávání, uplatňování disciplinárních a sankčních opatření a dále spolupracuje s Ministerstvem financí v legislativní oblasti, s orgány

---

⁵⁹ § 25 odst. 3 Zákona o auditorech.

⁶⁰ § 31 odst. 7 kárného řádu Komory auditorů České republiky. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1179/Karny_rad_2012.pdf

⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396461931893&uri=CELEX:02006L0043-20130719>

⁶² Hlava VI Zákona o auditorech.

⁶³ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 58.

⁶⁴ § 39 Zákona o auditorech.

veřejného dohledu jiných států, s ČNB v otázkách auditorů jí dohlížených osob a především s Komorou auditorů ČR. Z principu dohlíží na veškeré činnosti, které Komora zajišťuje ve všech výše zmíněných oblastech, dále v oblasti tvorby a schvalování vnitřních předpisů a je také odvolacím orgánem proti rozhodnutí Komory.⁶⁵

V návaznosti na nepříznivý ekonomický vývoj v posledních letech a zvýšený zájem o regulaci auditorské profese se na evropském poli objevily myšlenky zavedení systému celoevropského veřejného dohledu. Měl by jej vykonávat ESMA, tedy Evropský orgán pro cenné papíry a trhy („European Securities and Market Authority“). Řada členských států a mezi nimi i Česká republika tento návrh nepodporují, neboť ESMA primárně dohlíží na kapitálový trh a v oblasti auditu mu chybí odborné kapacity a zkušenosti. Alternativním návrhem je přetvoření nezávislé poradní skupiny Evropské komise orgánů veřejného dohledu nad auditem EGAOB („European Group of Auditors' Oversight Bodies“) na EBAOB („European Board of Auditors' Oversight Bodies“), který by vykonával dohled a měl by pravomoc vydávat standardy (nejlépe pouze jako „best practices“). Česká republika obecně podporuje spíše dohled na domovském principu a mezinárodní koordinaci a spolupráci místo jednotného evropského dohledu.⁶⁶ Mnoho odborníků se také shoduje, že Zelená kniha o auditu a na ní navazující návrhy novely směrnice (povinný audit) a nařízení (subjekty veřejného zájmu) nebyly optimálně načasovány a nebyly založeny na vyhodnocení praktických zkušeností z aplikace ze stále relativně nové směrnice 2006/43/ES o povinném auditu.⁶⁷

2.11 Práva auditora

Ač je povinností auditora věnován nejen v Zákoně o auditorech ale i v odborných diskuzích rozsáhlejší prostor, je samozřejmě nezbytné jej vybavit i odpovídajícími právy. Tato práva mu musí umožnit vykonávat jeho práci, tj. plánování a provádění auditu, při němž uplatní svůj odborný úsudek a zachová profesní skepticismus. Podle mezinárodního auditorského standardu ISA 200 auditor musí:

---

⁶⁵ § 38 Zákona o auditorech.

⁶⁶ Tomšík, V. *Aktuální otázky auditorské profese v evropském kontextu pohledem ČNB*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20130613_auditorska_profese.pdf

⁶⁷ RUSNOK, J. *Prezidium Rady pro veřejný dohled nad auditem*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 3, s. 8 – 9.

- „na základě znalosti účetní jednotky a jejího prostředí, včetně jejího vnitřního kontrolního systému, identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou,
- navržením a provedením vhodných reakcí na vyhodnocená rizika získat dostatečné a vhodné důkazní informace o případné existenci významných (materiálních) nesprávností,
- na základě závěru vyplývajících ze shromážděných důkazních informací formulovat výrok k účetní závěrce“.⁶⁸

Aby auditor mohl klienta a jeho rizika poznat a získat dostatečné důkazní informace k formulaci výroku, má právo vyžadovat po účetní jednotce přiměřenou součinnost.⁶⁹ Ta spočívá v povinnosti poskytnout veškeré nezbytné požadované doklady a písemnosti k jeho činnosti (a to nejen účetní záznamy) a dále potřebná vysvětlení a informace. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že otázky „mohli byste nám prosím dodat podklady k“ a „mohli byste nám prosím vysvětlit“ jsou nejčastěji používané věty v auditu. Auditor je také oprávněn být přítomen inventarizaci majetku a závazků (což je významné především u výrobních podniků) a dokonce si vyžádat i provedení inventarizace mimořádné. Dále účetní jednotka písemně pověří auditora k přístupu k informacím od bank, externích právních kanceláří, dlužníků a věřitelů (tj. na požádání auditora rozešle tzv. konfirmační dopisy).

Za auditorskou činnost náleží auditorovi odměna. Cena je bezesporu jedním z rizikových faktorů ohrožujících nezávislost auditora. Vysoká částka může navozovat dojem kupování si kladného výroku, nízká cena vybízí k pochybnostem o řádném provedení auditu. Její stanovení se díky tlaku krize a stupňující se konkurenci na trhu stává předmětem ostřejších debat. Audit nestačí provádět řádně, druhou stranou mince je jeho efektivnost a náklady pro společnosti podléhající povinnému auditu. Podle Etického kodexu je auditor oprávněn požadovat honorář opodstatněný a rozdíly mezi navrhovanými cenami jednotlivých auditorů nejsou samy o sobě neetické. Explicitně

---

⁶⁸ Mezinárodní auditorský standard ISA 200. *Obecné cíle nezávislého auditora a provádění auditu v souladu s mezinárodními auditorskými standardy*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1766/ISA%20200_HB%202013.pdf

⁶⁹ § 21 odst. 2 Zákona o auditorech.

však varuje před nepřiměřeně nízkými odměnami, které by neumožňovaly provést zakázku v souladu s profesními standardy.⁷⁰

P. Sedláček shrnuje skutečnosti, které by se měly odrážet ve výši honoráře do čtyř bodů (jedná se pozitivní definici úplaty obsaženou v dřívějším etickém kodexu účinném do 31. 5. 2006):

1. *„kvalifikační předpoklady a znalosti požadované pro daný typ poskytovaných služeb;*
2. *úroveň odborné přípravy a praxe osob nutně zúčastněných na poskytování služeb;*
3. *čas nutně vynaložený na každou z osob zúčastněných na poskytování odborných služeb;*
4. *stupeň odpovědnosti, který poskytování těchto služeb vyžaduje“.*⁷¹

V současné právní úpravě je úplata za provedení povinného auditu definována pouze negativně, kdy nesmí být:

- a) *„ovlivněna poskytováním doplňkových služeb auditované osobě ani stanovena na jejich základě, nebo*
- b) *podmíněna dalšími skutečnostmi, které ohrožují nezávislost, nestrannost nebo kvalitu provedení povinného auditu“.*⁷²

Jinak záleží její výše na domluvě stran. Co se týče opakujících se požadavků na stanovení minimální odměny tak, aby pokryla čas nezbytný pro realizaci zakázky, staví se například p. Králíček odmítavě. Odkazuje se na rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ve věci České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, kterým udělil pokutu za regulaci ceny vnitřním předpisem této profesní organizace.⁷³

Problematickým se může stát i výrazný podíl odměny od jednoho klienta na celkových příjmech auditora. V předchozích právních úpravách byla patrná snaha kvantifikovat

---

⁷⁰ Etický kodex. Sekce 240.

⁷¹ SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 44.

⁷² § 16 Zákona o auditorech.

⁷³ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 29.

strop jako 50 % příjmu (zákon č. 254/2000 Sb.), respektive 20% příjmu (zákon č. 524/1992 Sb.). Stejný postup exaktního vymezení upřednostňuje i zatím spíše vzdálený evropský návrh nařízení týkající se subjektů veřejného zájmu, který při překročení 20 %, popřípadě 15 % ve dvou následujících letech zavazuje informovat výbor pro audit, který poté zváží další kroky jako přezkum jiným auditorem apod.⁷⁴ Naopak současný Zákon o auditorech se kvantifikaci vyhýbá a stanoví zákaz provádění auditorské činnosti v účetní jednotce, „*pokud je dlouhodobě závislý na příjmech ze služeb poskytnutých této účetní jednotce*“.⁷⁵ Souhlasím s p. Králíčkem, že zdánlivě vágní vymezení je přínosnější a konkrétní případ je možné posoudit například v rámci kontroly kvality.⁷⁶

Jak už bylo naznačeno, výše odměny nesmí být navázána na výsledek auditu. Nebylo by však zcela spravedlivé, aby cena stanovená dopředu se již za žádných okolností nemohla změnit. Lze si představit neočekávané události, či zvýšenou časovou náročnost například způsobenou nedostatečnou součinností účetní jednotky. Ač se tak nestává často, v odůvodněných případech je následně zakázka prodražena.⁷⁷

---

⁷⁴ Článek 9.Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o specifických požadavcích na povinný audit subjektů veřejného zájmu 2011/0359 (COD), COM (2011) 779. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=201130

⁷⁵ § 14 odst. 4 Zákona o auditorech.

⁷⁶ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 26.

⁷⁷ MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 27.

3 Fáze povinného auditu

V předchozích kapitolách jsem se podrobně věnovala právní úpravě auditu a jejím významným dílčím otázkám. Nyní se již zaměřím na samotný průběh auditu, v této kapitole stále ještě na obecné úrovni a poté v následující kapitole již konkrétně u finančních institucí. Ač není cílem této práce popsat kompletní auditní metodologii, pro pochopení problematiky je důležité vysvětlit alespoň základní auditní pojmy a postupy. Proto zde projdu stručně jednotlivé fáze auditu se zastavením u souvisejících právních aspektů. Pro podrobnější studium doporučuji příslušné mezinárodní auditorské standardy, popřípadě dostupnou literaturu.

Audit probíhá v několika chronologicky navazujících fázích:⁷⁸

1. činnost před uzavřením smlouvy a stanovení podmínek smlouvy,
2. poznání klienta a předběžné plánovací procedury (v anglické terminologii se pro první a druhou fázi používá souhrnného termínu „engagement setup“),
3. vytvoření plánu a programu auditu („risk assessment“),
4. provedení auditu („testing“),
5. závěr auditu a vydání zpráv („completion“).

3.1 Činnost před uzavřením smlouvy a její uzavření

První kroky k výběru auditora účetní jednotkou a z pohledu auditora k získání klienta by měly být učiněny mnohem dříve než je datum účetní závěrky, zákon však žádnou lhůtu neudává. Auditor a účetní jednotka však potřebují dostatek času na vzájemné poznání a ujasnění si svých očekávání, popřípadě taktéž vysvětlení funkce a limitů auditu klientovi. Navíc pokud se účetní závěrka sestavuje ke konci kalendářního roku, od září už obvykle probíhají tzv. interim neboli předaudity zaměřené na hodnocení rizik, popis procesů a testování kontrolního prostředí klienta.

Na straně auditora je nezbytné posouzení rizika zakázky a podmínek, za kterých je ochoten ji přijmout, neboť jeho základní devízou je dobrá pověst, na které stojí veškeré další pokračování jeho činnosti. Auditorské společnosti mají obvykle speciální oddělení

---

⁷⁸ MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 45 – 116. A dále SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 47 - 90.

Risk managementu, které zvažuje splnění etických pravidel, především nezávislosti a odborné způsobilosti, a dále rizikovost samotného klienta. Auditor také vyhodnotí pracnost a časovou náročnost zakázky, zda disponuje patřičnými kapacitami a nehrozí riziko neuspokojení potřeb klienta.

Pokud je účetní jednotka právnickou osobou a naplňuje podmínky povinného auditu, určuje auditora její nejvyšší orgán, nejčastěji tedy valná hromada. Pokud tak neučiní, určí jej dozorčí orgán. Smlouvu o povinném auditu uzavírá pouze s takto určeným auditorem statutární orgán.⁷⁹ Vzhledem k tomu, že zákon neobsahuje bližší podrobnosti ohledně lhůt či forem úkonů, v praxi si auditor od klienta obstará rozhodnutí valné hromady o určení auditora a založí jej spolu s písemnou smlouvou do spisu.

Smlouva („engagement letter“) by v zájmu obou stran měla vymezit rozsah auditorské zakázky a stanovit práva a povinnosti stran, především rozčlenění odpovědnosti auditora a účetní jednotky. Zejména by měla obsahovat:

- *„cíl auditu účetní závěrky,*
- *odpovědnost vedení společnosti za účetní závěrku,*
- *rozsah auditu, včetně odkazů na odpovídající právní předpisy a standardy, podle nichž auditor postupuje,*
- *způsob sdělení výsledků ověřování,*
- *upozornění na výběrový způsob provedení auditu, případně jiná přirozená omezení auditu, která by mohla nastat,*
- *povinnost společnosti zajistit auditorovi neomezený přístup ke všem záznamům a dokumentům, které si auditor v souvislosti s auditem vyžádá,*
- *dobu provádění auditu a termín jeho dokončení,*
- *příslib, že vedení poskytne auditorovi prohlášení o odpovědnosti za účetní závěrku,*
- *důvody, které mohou vést k odstoupení od smlouvy jak ze strany auditora, tak ze strany společnosti,*

---

⁷⁹ § 17 Zákona o auditorech.

- *cenu za audit a způsob úhrady,*
- *dobu platnosti smlouvy a případnou výpovědní lhůtu“.*⁸⁰

Vzor tzv. smluvního dopisu o provedení auditu je obsažen v mezinárodním auditorském standardu ISA 210, který je přílohou č. 1 této práce.

3.2 *Předběžné plánovací procedury*

Po podpisu smlouvy následuje fáze detailního poznání klienta s cílem vyhodnotit jeho rizika a naplánovat vhodné postupy, které povedou ke zdárnému provedení auditu. V této fázi získává auditor potřebné informace prostřednictvím rozhovorů s vedením společnosti, s klíčovými zaměstnanci účetnictví, financí a dalších oblastí, z externích zdrojů, svým vlastním pozorováním a také analytickými postupy. Fáze poznávání se dá členit do následujících pěti kroků.

V první řadě je to porozumění činnosti a oboru podnikání klienta. Auditor zkoumá jak vnější faktory (tzn. vývoj odvětví, konkurenci, dále obecné podnikatelské prostředí a legislativní rámec oboru), tak faktory vnitřní (vlastnickou strukturu a propojené osoby, podnikatelskou strategii, financování, odbornou úroveň personálu, používané účetní metody a další skutečnosti jako případné soudní spory apod.).

Za druhé se auditor seznamuje s kontrolním prostředím klienta. Zajímá jej filozofie a styl řízení společnosti, informovanost a činnost statutárních orgánů a vedení. Zkoumá zájem a schopnost vedení účinně dohlížet a kontrolovat operace a pracovníky a dále i celkové nastavení kultury poctivosti a etického jednání.⁸¹ Zaměřuje se především na kontroly relevantní pro účetní výkaznictví, tedy takové, které podporují sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz. Studuje vnitřní směrnice a kontrolu jejich dodržování a zvažuje, nakolik se na vnitřní kontroly může při auditu spolehnout.

Dalším krokem je porozumění účetnímu systému. Jelikož účetní závěrka je výstupem účetnictví, musí se auditor ujistit o správnosti celého předcházejícího procesu.

---

⁸⁰ MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 46.

⁸¹ Mezinárodní auditorský standard ISA 315. *Identifikace a vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti na základě znalosti účetní jednotky a jejího prostředí*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1716/ISA%20315_final.pdf

Seznamuje se s důležitými transakčními cykly a souvisejícími toky informací, které vyústí v zůstatky účtů hlavní knihy. Zpracování účetních dat je dnes prováděno pomocí výpočetní techniky, proto auditor zkoumá nastavení systému, přístupová práva, zadávání, zpracování a zabezpečení dat, nastavení automatických kontrol, způsoby opravy dat i zkušenosti zaměstnanců pracujících se systémem.

Čtvrtým bodem jsou předběžné analytické postupy, kterými auditor pomocí finanční analýzy zkoumá zůstatky účtů v hlavní knize, jejich vazby a zjišťuje neobvyklé či neočekávané rozdíly v porovnání s předchozím rokem s ohledem na vývoj podnikání společnosti. Své poznatky prodiskutuje s vedením klienta a v případě neočekávaných skutečností, které nejsou dostatečně vysvětleny, zváží specifické riziko a přizpůsobí tomu plán auditu.

Na základě posouzení rizika zakázky a svého profesního úsudku poté auditor stanoví hladinu významnosti (riziko a materialita jsou vzájemně v nepřímém vztahu), která již byla popsána v první kapitole této práce. Auditorův výrok k účetní závěrce by poté měl uživatelům zaručit, že případné chyby nejsou významné a nemají vliv na jejich rozhodování.

3.3 Plán auditu

Na základě poznání klienta, porozumění jeho činnosti, účetního systému a vnitřního kontrolního prostředí auditor přistoupí k vytvoření plánu auditu. V této fázi posoudí rizika na úrovni účetních zůstatků, naplánuje auditorský postup tak, aby mohl být proveden s náležitou péčí a zároveň efektivně, naplánuje testy vnitřních kontrol a testy věcné správnosti a poté shrne, dále projedná sestavený plán jak v hrubých organizačních rysech s klientem, tak podrobně s auditním týmem, a nakonec náležitě proces plánování zdokumentuje ve spise.

Účetní závěrka sestává z finančních výkazů a přílohy. Auditor ovšem v průběhu auditu neověřuje jednotlivé položky výkazů, nýbrž dílčí účty, ze kterých se skládají. Až v závěru se ujišťuje, že ověřené účty jsou správným způsobem seskupeny a vykázány. Protože není účelné ani prakticky možné ověřit všechny účty, vybere si na základě hladiny významnosti a odborného úsudku založeného na poznání rizik klienta pouze tzv. signifikantní účty. Právě na signifikantní účty posléze soustředí auditní procedury,

na jejichž základě získá ujištění odpovídající typu účtu (o úplnosti, existenci, přesnosti, ocenění, vlastnictví nebo prezentaci). Cílem je omezit auditorské riziko, tedy riziko, že vydá neodpovídající výrok k závěrce obsahující významnou nesprávnost, na přijatelnou úroveň.

Po vyhodnocení rizik, identifikování významných účtů a vytipování problematických oblastí, tedy vytyčení co a v jakém rozsahu se bude auditovat, zváží auditor vhodný způsob testování. Existují dva základní auditorské přístupy, a to testy spolehlivosti vnitřních kontrol a testy věcné správnosti. Oba přístupy se vzájemně doplňují, pokud auditor vyhodnotí kontroly jako efektivní, může se na ně spolehnout při auditu finálních čísel. V opačném případě je nutné rozšířit testy věcné správnosti.

Při testování spolehlivosti kontrol („tests of operating effectiveness of controls“) auditor nejprve identifikuje klíčové procesy klienta a relevantní kontroly vykonávané nebo řízené vedením společnosti, které zabraňují nebo zjišťují nesprávnosti v účetnictví a zajišťují ochranu aktiv účetní jednotky. Kontroly se nejprve popíší a zhodnotí z hlediska způsobu provádění, frekvence, hrozícího rizika, povahy a rozsahu nesprávností, které snižují, zkušeností kontrolujících pracovníků a manuální nebo automatické povahy. Poté auditor na základě frekvence a rizika selhání kontroly zvolí vzorek, na kterém otestuje její efektivnost.

Testy věcné správnosti („substantive procedures“) provádí auditor z důvodu odhalení významných nesprávností, které se mohly vyskytnout a vnitřní kontroly je neobjevily a neopravily. Podle úrovně specifického rizika vzniku nesprávnosti a efektivnosti kontrolního systému se testy plánují ve třech úrovních, a to vysoké (vysoké riziko a nespolehlivost kontrol), střední (specifické riziko nebylo identifikováno, ale vnitřní kontrolní systém nepovažuje auditor za spolehlivý) a nízké (neidentifikováno riziko a kontroly byly vyhodnoceny jako spolehlivé). Substantivní procedury lze provádět třemi způsoby. Prvním z nich je analytický test („substantive analytical procedure“), který je založen na formulaci očekávání ohledně zůstatku položky účetní závěrky, určení akceptovatelného rozdílu v závislosti na materialitě a porovnání těchto hodnot se skutečností.⁸² Druhým typem je detailní test („test of detail“), který se zaměřuje na

---

⁸² Blíže viz Mezinárodní auditorský standard ISA 520. *Analytické postupy*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20520.pdf

ověření zůstatku konkrétního účtu, buďto prověřením všech, vybraných nebo vzorku zaúčtovaných položek.⁸³ Třetím typem je kombinace obou postupů. Ve všech případech musí být vyhodnoceny výsledky testů a vyvozeny závěry pro další postup.⁸⁴

3.4 Provedení auditu

Tato fáze je těžištěm činnosti auditora, zahrnuje realizaci plánu auditu od testování, vyhodnocení výsledků testů, až po posouzení účetní závěrky, popřípadě výroční zprávy a zprávy o vztazích.

Během tzv. interim auditu neboli předauditu obvykle uskutečňovaného na podzim (u většiny účetních jednotek se shoduje účetní období s kalendářním rokem) se provádí testy spolehlivosti kontrol. Jejich smyslem je obstatat důkazy, zda vnitřní kontroly jsou prováděny v souladu se směrnicemi, a to spolehlivě a účinně v průběhu celého roku. Naplánované kontroly probíhají buďto formou přímého testování, kdy se auditor účastní jejich průběhu (např. inventury) nebo nepřímého testování, které je založeno na prostudování směrnic, diskuzích s kontrolujícími pracovníky a procházení dokumentace a výstupů kontrol. V případě automatických kontrol přímo zabudovaných v účetních systémech si může auditor přizvat specialisty na oblast IT. Na základě vyhodnocení testů zjistí, nakolik se může na vnitřní kontroly spoléhat a upraví plán testů věcné správnosti.

V průběhu tzv. finálního auditu probíhajícím od ledna do jara se práce soustředí především na testy věcné správnosti. V případě analytických testů se porovnávají vykazované zůstatky s očekávanými, které si auditor vytvořil na základě hodnot předchozího období, ve vazbě na související položky běžného období, spolu s rozpočtovými údaji a dalšími informacemi. Vhodné je též zkoumanou položku desagregovat na dílčí zůstatky s podobnými charakteristikami a stanovit očekávání pro každý zvlášť. Auditor na základě odborného úsudku stanoví mezní hodnotu tolerovaných rozdílů ve vztahu k hladině významnosti a požadované míře ujištění.

---

⁸³ K problematice výběru vzorků blíže viz Mezinárodní auditorský standard ISA 530. *Výběr vzorků*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z:

http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20530.pdf

⁸⁴ Blíže viz Mezinárodní auditorský standard ISA 450. *Vyhodnocení nesprávností zjištěných během auditu*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z:

http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20450.pdf

Rozdíly převyšující tuto mezní míru by měly být vysvětleny pomocí další analýzy a diskuzemi s příslušnými pracovníky. Na závěr auditor zhodnotí, zda mu testy poskytly přiměřenou míru ujištění, že zůstatky neobsahují významné nesprávnosti.

Vedle analytických testů probíhají také testy detailní na nadhodnocení nebo podhodnocení zůstatku. Podle svého odborného zvážení a typu operací na účtu zvolí auditor buďto všechny zaúčtované položky nebo provede výběr na základě zkušeností předchozích let, velikosti či neobvyklosti položky nebo použije metodu testování na vzorku. Při výběru vzorku používá statistických i nestatistických metod a bere při tom do úvahy auditorské riziko. Do auditorského rizika se zahrnují tři typy rizik, a to přirozené riziko (tj. náchylnost ke vzniku významné nesprávnosti bez zohlednění kontrol), kontrolní riziko (tj. vnitřní kontrolní systém klienta nesprávnosti nezamezí nebo neopraví ji) a zjišťovací riziko (tj. auditor významnou nesprávnost neodhalí). Podle výše přijatelného rizika se stanoví počet testovaných položek. V případě identifikace nesprávností žádá vysvětlení a doporučí zjistit příčiny jejich vzniku a odstranění těchto příčin.

Pro shrnutí, při stanovení rozsahu testů věcné správnosti lze postupovat například podle této matice:⁸⁵

Tabulka 1: Rozsah testů věcné správnosti

Přijatelné zjišťovací riziko	Rozsah testu	Detailní test	Analytický test
Nízké	Vysoká úroveň	Největší vzorek	Obvykle nepostačuje
Střední	Střední úroveň	Střední vzorek	Nižší tolerance odchylky
Vysoké	Nízká úroveň	Nejmenší vzorek	Vyšší tolerance odchylky

Zdroj: Příručka pro provádění auditu u podnikatelů. In Müllerová (2013), s. 93.

Po provedení testů vyhodnotí auditor výsledky v souhrnu a zváží identifikované známé, pravděpodobné i neznámé nesprávnosti. Posoudí, zda rozsah ověřování byl dostatečný, aby mohl učinit přiměřené závěry, zda účetní závěrka nebude obsahovat významná zkreslení. Pokud tak učinit nemůže, protože testování odhalilo významné nesprávnosti, vyžaduje po klientovi opravu. V případě, že provedené práce neposkytují „dostatečné

⁸⁵ Příručka pro provádění auditu u podnikatelů. KA ČR a Deloitte, s. r. o., 2006, 1. díl, s. 209. In MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 93.

a vhodné důkazní informace o případné existenci významných (materiálních) nesprávností“,⁸⁶ rozhodne o dodatečných auditorských postupech.

Etapa provádění auditu je ukončena posouzením účetní závěrky jako celku. Auditor ověří, jestli jednotlivé účty a položky závěrky, které dosud testoval, jsou náležitým způsobem seskupeny a vykázány. Pokud došlo k výrazným změnám účetních metod, je nutné upravit údaje minulého období pro zachování srovnatelnosti s aktuálními údaji a změny popsat v příloze. Postupy účtování musí být v souladu s účetními standardy – buďto českými upravenými v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví a příslušných provádějících vyhláškách nebo mezinárodními tzv. IFRS (International Financial Reporting Standards – v překladu Mezinárodní standardy účetního výkaznictví).⁸⁷ Auditor ověřuje, zda příloha obsahuje všechny předepsané údaje a informace podle platných předpisů. Vhodnou pomůckou auditora je tzv. „disclosure checklist“, tedy seznam povinně zveřejňovaných údajů vypracovaný pro jednotlivé typy klientů. Další povinností je posoudit předpoklad tzv. „going concern“, tedy nepřetržité trvání účetní jednotky v dohledné budoucnosti a v případě jeho nedodržení trvat na dostatečně jasném uvedení v příloze. Účetní závěrka by měla podávat „věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky“.⁸⁸

Účetní jednotky, které jsou povinné mít účetní závěrku ověřenou auditorem, mají také povinnost vyhotovit výroční zprávu, „jejímž účelem je uceleně, vyváženě a komplexně informovat o vývoji jejich výkonnosti, činnosti a stávajícím hospodářském postavení“.⁸⁹ Výroční zpráva obsahuje finanční i nefinanční informace stanovené § 21 Zákona o účetnictví, účetní závěrku, zprávu auditora a zprávu o vztazích mezi propojenými osobami, pokud nemají uzavřenou ovládací smlouvu (viz § 66a obchodního zákoníku).⁹⁰ Při jejím ověřování postupuje auditor podle mezinárodního standardu ISA

---

⁸⁶ Mezinárodní auditorský standard ISA 500. *Důkazní informace*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1769/ISA%20500_HB%202013.pdf

⁸⁷ Vydávané IASB (International Accounting Standards Board – v překladu Rada pro mezinárodní účetní standardy) a přejaté právem EU podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 Evropského parlamentu a Rady ze dne 19. července 2002, o používání Mezinárodních účetních standardů a Nařízení Komise (ES) č. 1126/2008 ze dne 3. listopadu 2008, kterým se přijímají některé mezinárodní účetní standardy v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002.

⁸⁸ § 7 odst. 1 Zákona o účetnictví.

⁸⁹ § 21 odst. 1 Zákona o účetnictví.

⁹⁰ V souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, který rozšiřuje náležitosti zprávy o vztazích, vznikla nejistota, podle kterého zákona postupovat u zpráv vyhotovených v roce 2014, ale vztahujícím se k roku 2013. KA ČR zaujala stanovisko, že je odpovědností klienta, jakou

720 a aplikační doložky KA ČR.⁹¹ Podle těchto předpisů neposuzuje auditor věcnou správnost údajů ve výroční zprávě, ale soulad údajů s auditovanou účetní závěrkou.

Co se týče posouzení zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, upravuje postup ověřování auditorský standard AS 56 vydaný KA ČR.⁹² Standard stanoví odpovědnost vedení společnosti za správnost a úplnost zprávy (kterou potvrzuje v tzv. prohlášení vedení společnosti). Auditor poté ověřuje věcnou správnost údajů a vyjadřuje negativní ujištění, že zpráva neobsahuje významné věcné nesprávnosti.

3.5 Závěr auditu a vydání zpráv

Celý proces auditu je završen vydáním zprávy auditora. Jejímu vydání však předchází ještě několik činností. Mezi ně patří posouzení následných událostí („subsequent events“), upravené mezinárodním standardem ISA 560.⁹³ Jsou to události, které nastaly nebo se vyjevily až po rozvahovém dni a mají na účetní závěrku významný vliv. Pokud věcně patří do daného účetního období, je nutné účetní výkazy upravit. Pokud ne, ale jsou významné, je nezbytné informovat uživatele účetní závěrky v příloze. Auditorův postup se liší podle doby, kdy vyšly najevo. Do vydání výroku provádí dodatečné postupy pro identifikaci významných událostí a posoudí adekvátnost jejich zaúčtování nebo popisu v příloze. Po vydání výroku a před zveřejněním (předložením závěrky valné hromadě k schválení) není auditor za zjišťování odpovědný. Je odpovědností vedení společnosti auditora informovat, ten poté posoudí nutnost úpravy účetní závěrky na základě dodatečných postupů a vydá novou zprávu. Poté, co je účetní závěrka zveřejněna (schválena valnou hromadou), již nemá auditor povinnost získávat další informace. Pokud je přesto zjištěno, projedná s vedením společnosti možná opatření. Při

---

úpravu použije. Auditor jeho rozhodnutí bude respektovat a ověří oba typy zpráv se zdůrazněním, podle kterého právního předpisu jsou sestaveny. Autority (ministerstvo spravedlnosti apod.) se přiklání spíše ke „staré verzi“. Viz Komora auditorů České republiky. *Ověřování zprávy o vztazích po 1. lednu 2014*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z:

<http://www.kacr.cz/file/1904/Ověřování%20zprávy%20o%20vztazích%20od%202014%20schváleno.pdf>

⁹¹ Mezinárodní auditorský standard ISA 720. *Odpovědnost auditora ve vztahu k ostatním informacím v dokumentech obsahujících auditovanou účetní závěrku*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z:

<http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/ISA%20720%20s%20aplikační%20doložkou.pdf>

⁹² Auditorský standard Komory auditorů České republiky AS 56. *Ověřování zprávy o vztazích mezi propojenými osobami*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/file/1334/7-AS56-KACR2.pdf>

⁹³ Mezinárodní auditorský standard ISA 560. *Události po datu účetní závěrky*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20560.pdf

posuzování následných událostí auditor také zvažuje jejich případný dopad na předpoklad nepřetržitého trvání účetní jednotky (pozor přesto nepotvrzuje budoucí životaschopnost klienta).⁹⁴

Obvykle současně s datem vydání výroku požaduje auditor po vedení společnosti nebo statutárních orgánech uznání odpovědnosti za účetní závěrku a další potvrzení ve formě prohlášení vedení společnosti („representation letter“). Jedná se o velmi důležitý dokument, bez kterého je na místě vydání modifikovaného výroku. Obsah záleží na zvážení auditora, obvykle se uvádí odpovědnost vedení za účetní závěrku, potvrzení o zahrnutí všech transakcí včetně následných událostí, odpovědnost za vnitřní kontrolní systém, potvrzení o úplnosti uvedených závazků a záruk, zohlednění budoucích rizik a ztrát, poskytnutí všech informací, právních i jiných dokumentů důležitých pro účetní závěrku, zápisů z jednání orgánů společnosti, potvrzení o nezatajení známých chyb, nesprávností a podvodů ovlivňujících závěrku, dále o správnosti informací ve výroční zprávě a další skutečnosti na míru klientovi. Vzor prohlášení je obsažen v mezinárodním auditorském standardu ISA 580, který je přílohou č. 2 této práce.

Před vydáním zprávy připraví auditor shrnutí závěrů auditu, ve kterém zdokumentuje přiměřenost provedených auditorských prací a přijaté závěry. Obsahuje zpravidla informace o klientovi, riziku a vývoji zakázky, zhodnocení účetního systému, vnitřních směrnic, používaného softwaru, shrnutí ověření jednotlivých výkazů a přílohy, problémy vzniklé při auditu, dopis vedení společnosti, zjištěné nesprávnosti upravené a neupravené v závěrce, zhodnocení předpokladu trvání účetní jednotky, shrnutí závěrečného jednání s vedením klienta, nedořešené záležitosti na další období a návrh výroku a zdůvodnění.

Výstupem práce auditora je konečně jeho zpráva („auditor’s report“), ve které vyjadřuje názor na účetní závěrku, popřípadě výroční zprávu nebo zprávu o vztazích. Jedná se o velmi koncentrovanou informaci o finanční situaci klienta, jejímž smyslem je ujistit uživatele zprávy, že účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz reality.⁹⁵ Náležitosti zprávy jsou určeny § 20 Zákona o auditorech a struktura spolu se vzory je podrobně

---

⁹⁴ Mezinárodní auditorský standard ISA 570. *Předpoklad nepřetržitého trvání účetní jednotky*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z:

http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20570.pdf

⁹⁵ KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, s. 35.

popsána v mezinárodním standardu ISA 700 s aplikační doložkou KA ČR.⁹⁶ Vzor zprávy s nemodifikovaným výrokem je přílohou č. 3 této práce. Povinnou součástí je také ověřovaná účetní závěrka. Zpráva musí být písemná a podle ISA 700 zpráva obsahuje:

- název, z něhož vyplývá, že jde o zprávu nezávislého auditora,
- příjemce, jimiž obvykle jsou akcionáři nebo společníci společnosti,
- úvodní odstavec o předmětu auditu, tedy určení účetní závěrky včetně výkazů, které obsahuje, období, kterých se týkají, a odkazu na účetní pravidla,
- odpovědnost vedení za účetní závěrku, tedy za její sestavení a za adekvátní vnitřní kontrolní systém,
- odpovědnost auditora za vyjádření výroku v souladu s mezinárodními auditorskými standardy (včetně etických požadavků), sdělení o tom, že auditor naplánoval a provedl audit podle svého úsudku tak, aby získal přiměřenou jistotu o absenci významných nesprávností (tedy dostatečné a vhodné důkazní informace jako základ pro formulaci výroku),
- výrok auditora neboli názor, zda závěrka podává věrný a poctivý obraz v souladu s určeným rámcem účetního výkaznictví a zákonnými požadavky,
- jiné odpovědnosti auditora ve spojitosti s vydáváním zpráv, pokud existují,
- datum zprávy auditora, ne dřívější než datum sestavení účetní závěrky,
- jméno, sídlo a číslo oprávnění auditora,
- podpis auditora.

Nejdůležitější částí zprávy je samozřejmě výrok, ke kterému celé snažení směřuje. Existuje pět variant vyjádření názoru:

1. **Výrok bez výhrad**, který je vydán, pokud účetní závěrka věrně zobrazuje aktiva, závazky, vlastní kapitál a hospodářský výsledek klienta v souladu s daným účetním rámcem a zároveň auditor nezjistil takové významné nedostatky, že účetnictví není vedeno úplně, průkazně a správně.

---

⁹⁶ Mezinárodní auditorský standard ISA 700. *Formulace výroku a zprávy auditora k účetní závěrce*. [online]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/ISA%20700%20s%20aplikační%20doložkou.pdf>

2. **Výrok bez výhrad se zdůrazněním skutečnosti** se použije v případě, že auditor nemá výhrad, avšak považuje za nutné dodatečně sdělit uživateli skutečnost, která je buďto zveřejněná a zásadní pro pochopení účetní závěrky nebo jakoukoliv jinou skutečnost nezbytnou pro pochopení auditu, odpovědnosti auditora nebo jeho zprávy.⁹⁷ Příkladem je ohrožení předpokladu trvání účetní jednotky v dohledné budoucnosti.
3. **Výrok s výhradou** vydá auditor ve dvou typech případů, a to s konkrétním uvedením důvodů pro správné pochopení výroku. Zaprvé pokud získal dostatečné a vhodné důkazní informace, které ukazují na významné nesprávnosti, ale bez rozsáhlého dopadu na účetní závěrku. Zadruhé pokud takové důkazní informace nezískal, ale domnívá se, že vlivy nezjištěných nesprávností mohou být materiální, ale opět ne rozsáhlé. Příklady mohou být nesouhlas s vedením ohledně metody oceňování aktiv či závazků nebo neúčast při inventuře zásob apod.
4. **Záporný výrok** je vydán, pokud nesprávnosti jednotlivě nebo kumulovaně jsou významné a současně mají na účetní závěrku rozsáhlý dopad. Auditor uvede důvody svého zásadního nesouhlasu a nejlépe dopady na závěrku i kvantifikuje.
5. **Odmítnutí výroku** vydává auditor v případě, že rozsah auditu byl natolik zásadně omezen, že není schopen vyjádřit svůj názor. Důvody pro odmítnutí opět ve zprávě vysvětlí.⁹⁸

Při posuzování, jakou modifikaci výroku má auditor zvolit, může pomoci následující názorná tabulka:

---

⁹⁷ Mezinárodní auditorský standard ISA 706. *Odstavce obsahující zdůraznění skutečnosti a odstavce obsahující jiné skutečnosti ve zprávě nezávislého auditora.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20706.pdf

⁹⁸ Mezinárodní auditorský standard ISA 705. *Modifikace výroku ve zprávě nezávislého auditora.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20705.pdf

Tabulka 2: Modifikace výroku auditora

Podstata skutečností vedoucích k modifikaci	Auditorův úsudek o tom, jak rozsáhlý je dopad vlivů nebo možných vlivů na účetní závěrku	
	Významný, nikoli s rozsáhlým dopadem na účetní závěrku	Významný a rozsáhlý dopad na účetní závěrku
Účetní závěrka je významně (materiálně) zkreslena	Výrok s výhradou	Záporný výrok
Nemožnost získat dostatečné a vhodné důkazní informace	Výrok s výhradou	Odmítnutí výroku

Zdroj: ISA 705

V případě vydávání výroku k výroční zprávě, popřípadě zprávě o vztazích mezi propojenými osobami je nezbytné, aby auditor ve zprávě vždy uvedl, co a jakým způsobem ověřoval.

Protože zpráva auditora je poměrně stručnou záležitostí podléhající striktním pravidlům, neumožňuje auditorovi sdělit veškeré skutečnosti, na které během auditu přišel. Proto může uznat za vhodné předat tzv. dopis auditora vedení účetní jednotky („management letter“), jehož obsahem je uvedení nedostatků v účetním nebo vnitřním kontrolním systému, výhrady k účetním postupům nebo způsobům oceňování, rozpory s právními předpisy, doporučená opatření apod. Dopis je vedlejším neveřejným produktem auditu a může se stát jeho přidanou hodnotou. Auditor může žádat odpovědi na uvedené skutečnosti, nesmí však zasahovat do samostatnosti rozhodování účetní jednotky a oslabit svou nezávislost. Návrh dopisu podle pí Müllerové je přílohou č. 4 této práce.

4 Specifika auditu finančních institucí

Doposud jsem se v této práci převážně zabývala otázkami, které se dají vztáhnout k provádění auditu jakéhokoliv typu účetní jednotky. Finanční instituce však disponují řadou zvláštních charakteristik, které činí je i následně jejich audit odlišným. Právě na identifikaci a rozbor těchto specifíků je zaměřena závěrečná kapitola.

Nejprve se podívejme na zvláštnosti finančních institucí jako takových a až poté ke zvláštnostem jejich auditu. Od jiných subjektů v hospodářství liší především následujícími charakteristikami, které jsem shrnula do několika bodů.

1. Bezproblémové fungování finančních institucí je důležité pro běh celé ekonomiky, neboť jsou zprostředkovateli pohybu finančních prostředků. Tyto instituce operují se svěřenými prostředky velkého počtu osob a jejich případné selhání by tak mělo systémově makroekonomický dopad. Z těchto uvedených důvodů jsou předmětem veřejného zájmu a proto relativně přísně regulované, dokonce mezinárodním konceptem regulačních nástrojů (Basel II a III, MiFID). Rovněž z těchto důvodů podléhají dohledu České národní banky a musí pro své působení získat odpovídající licenci.
2. Jedná se obvykle o větší společnosti s vysokou bilanční sumou, složitou organizační strukturou a velkým počtem zaměstnanců. Obvykle uskutečňují vysoký počet transakcí, což klade zvýšené nároky na IT systémy a podporuje podstatnější úlohu účetnictví než ve výrobních podnicích. Jak už bylo zmíněno v první kapitole, české výkaznictví se řídí odlišnou směrnou účtovou osnovou a položky výkazů mají odlišné názvy a v podstatě opačné uspořádání než u výrobních podniků. Tím je zdůrazněna výjimečnost povahy podnikání finančních institucí a rozdílná důležitost jednotlivých položek v porovnání s výrobními podniky. Jelikož jsou často součástí zahraničních skupin, vedou případně účetnictví v souladu s IFRS nebo v tomto rámci alespoň reportují pro účely konsolidace.
3. Finance jsou v případě finančních institucí produktem samy o sobě. V jejich rozvaze převažují aktiva mající finanční povahu, spíše dlouhodobá, ať už jsou jimi úvěry, cenné papíry či deriváty. Na straně pasiv dominují cizí zdroje (spíše krátkodobého charakteru jako depozita klientů), a tedy poměr kapitálu k celkové

rozvahové sumě je nízký. Hodnota aktiv i pasiv se navíc může poměrně snadno měnit, finanční nástroje se obvykle vykazují v reálné hodnotě. Co se týče výkazu zisku a ztrát, tvoří zde výrazný podíl úrokové výnosy a náklady a poplatky a provize. Dále má svou specifickou úlohu i podrozvaha (pro účtování příslibů úvěrů, záruk, zástav a derivátů), která se u výrobních podniků opomíjí.

4. Finanční instituce mají svá specifická finanční rizika (úvěrové, likvidní, tržní, operační) kladoucí vysoké nároky na jejich řízení, právě otázka řízení rizik je klíčová pro dlouhodobý úspěch v oboru.

S výše uvedenými zvláštnostmi souvisí a prolínají se i následující specifika auditu finančních institucí.

1. Finanční instituce jsou Zákonem o auditorech považovány za tzv. subjekty veřejného zájmu, což klade na auditora vyšší nároky, například co se týče nezávislosti či zprávy o průhlednosti. Navíc auditora schvaluje ČNB, vůči které má auditor i specifickou informační povinnost. Auditor tak má respektovat zájmy veřejnosti, regulátora, investorů a akcionářů.
2. Auditor je ve větší míře vtažen do podstaty podnikání finančních institucí. Opět to implikuje zvýšené požadavky na znalosti a zkušenosti auditora, jednak co se týče fungování odvětví, oblasti řízení rizik, relevantní legislativy, informačních systémů, oceňování finančních nástrojů, metodické nároky v oblasti účtování atd. Častým nutným předpokladem je efektivní spolupráce auditora se specialisty při ověřování specifických účtů (oddělení oceňování, IT risk managementu či daní). To vše činí audit finančních institucí složitějším a časově rozsáhlejším, tedy i náročnějším na zdroje, plánování a koordinaci větších týmů. Nezřídka se také provádí dvojí ověřování statutární závěrky a reportovacího balíčku, popřípadě též konsolidované účetní závěrky.
3. Finanční instituce provádějí velké objemy transakcí na denní bázi, kdy velké množství operací je automatizované a závislé na funkčních IT systémech, a proto auditor musí získat představu, jak tyto systémy fungují a ujištění o spolehlivosti nastavení a používaných algoritmů (například důležitá generace

úrokových výnosů a nákladů). Jak už bylo zmíněno, obvykle využívá pomoc specialistů na IT risk management.

4. Je nutné zvolit odlišné metody auditu, které vedou k získání důkazních informací a zohledňují rozdílná rizika pro auditory finančních institucí. Auditní přístup je založený na testování spolehlivosti kontrol a na analytické postupy, protože rozsáhlé používání testů věcné správnosti není v mnoha případech pro vysoký počet transakcí reálné.
5. Existují další požadavky na zveřejnění informací, výroční zprávu, specifické ověřovací zakázky – např. kapitálová příměření, zprávy MiFID, ověření systému řízení rizik (tzv. supervizorky), na kterých se auditor podílí.

4.1 Audit bank

Za nejvýznamnější finanční instituce, jak co do postavení v ekonomice, tak co do bilančních sum, lze jednoznačně považovat banky. Bankami jsou podle § 1 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, akciové společnosti sídlící v ČR, které mají bankovní licenci ke dvěma základním charakteristickým službám:

- „a) přijímají vklady od veřejnosti, a*
- b) poskytují úvěry.“*

Vedle finančního zprostředkování plní i další důležité úlohy, jako je emise bezhotovostních peněz, uskutečňování platebního styku, investování cenných papírů na vlastní účet či poskytování investičních služeb podle zvláštního zákona.⁹⁹

Jak už bylo naznačeno v úvodu kapitoly, audit bank je velmi náročný a specifický. Vedle Zákona o auditorech a mezinárodních auditorských standardů je proto auditorovi nápomocen i Mezinárodní auditorský pokyn pro praxi IAPS 1006 „Audit účetní závěrky bank“. Tento pokyn se snaží asistovat při aplikaci ISA pro audit účetních závěrek bank a podporovat tím řádnou praxi. Použití konkrétních postupů je na profesionálním úsudku každého auditora.¹⁰⁰ Podle tohoto pokynu je banka „*finanční instituce, jejíž hlavní činnost spočívá v přijímání vkladů a půjček za účelem poskytování úvěrů*

---

⁹⁹ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

¹⁰⁰ Strana 1 Mezinárodního auditorského pokynu pro praxi IAPS 1006. *Audit účetní závěrky bank*. [online]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/IAPS1006.pdf>

a investování, a která je za banku uznávána regulačními orgány ve všech státech, v nichž působí.¹⁰¹ A dále je použitelný na účetní jednotky s obdobnou činností, jako například stavební spořitelny či spořitelni a úvěrní družstva.

Banka má povinnost oznámit ČNB, jakého auditora si vybrala. ČNB má právo tohoto auditora do 30 dnů odmítnout, načež má banka dalších 30 dní na oznámení další své volby.¹⁰² V evropském kontextu se objevil návrh, aby ČNB jako orgán dohledu získala oprávnění auditora sama určovat a tím vyřešit potenciální konflikty zájmů mezi účetní jednotkou a auditorem. Setkalo se to však s odporem ze strany představitelů ČNB, kteří odmítají přílišné zasahování veřejného sektoru do soukromého, což mj. podporuje morální hazard. Namítají také svou nedostatečnou znalost konkrétních subjektů a nevoli nahrazovat funkci jejich orgánů.¹⁰³

V případě bank přichází do úvahy ověřování nejen klasické účetní závěrky, ale širokého spektra dalších dokumentů a zpráv. Mezi tyto patří:

1. účetní závěrka sestavená podle českých účetních standardů, a to jak individuální tak konsolidovaná, (obsahuje rozvahu - aktiva, pasiva, součástí je též podrozvaha, výkaz zisku a ztráty, přehled o změnách ve vlastním kapitálu, přílohu účetní závěrky¹⁰⁴),
2. účetní závěrka sestavená podle IFRS, také buďto na individuálním nebo konsolidovaném základě, (obsahuje navíc výkaz o peněžních tocích),
3. konsolidační balíčky podle instrukcí mateřské společnosti,
4. výroční zpráva včetně zprávy o vztazích,
5. ověření řídicího a kontrolního systému banky (tzv. supervisory report),
6. hlášení o obezřetném podnikání banky (kapitálová přiměřenost a angažovanost),
7. zpráva MiFID (zpráva o přiměřenosti opatření přijatých za účelem ochrany majetku zákazníků) u bank, které mají licenci obchodníka s cennými papíry.

---

¹⁰¹ Strana 2 Mezinárodního auditorského pokynu pro praxi IAPS 1006. *Audit účetní závěrky bank*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/IAPS1006.pdf>

¹⁰² § 22 odst. 4 Zákona o bankách.

¹⁰³ Strana 1. ČNB. *Stanovisko České národní banky ke konzultačnímu materiálu Evropské komise „Zelená kniha – Politika v oblasti auditu: Poučení z krize“*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/legislativni_zakladna/ostatni/stanovisko_CNB_k_zelene_knize_politika_auditu.pdf

¹⁰⁴ § 18 a 20 Zákona o účetnictví.

Zásadní otázkou v bance je řízení rizik. Mezi rizika, kterým je banka vystavena, se řadí riziko země, úvěrové, měnové, fiduciární, úrokové, právní a dokumentární, likvidní riziko, dále riziko modelů, operační, cenové, regulační, reprodukční riziko, riziko ztráty dobré pověsti, vypořádací, platební neschopnosti nebo riziko transferu.¹⁰⁵ Auditor se zaměřuje na tři nejzákladnější oblasti, ke kterým zpracovává auditní programy:

1. úvěrové riziko,
2. tržní riziko,
3. riziko řízení aktiv a pasiv.¹⁰⁶

4.1.1 Úvěrové riziko

Úvěrové riziko („credit risk“) je definováno jako „možnost, že dlužník banky nebo protistrana nesplní své závazky podle dohodnutých podmínek“.¹⁰⁷ Jedná se o klíčové riziko v oblasti podnikání banky. Auditor ověřuje portfolio úvěrů a také úvěrová rizika spjatá s ostatními finančními nástroji.

Účtování úvěrů lze rozdělit do čtyř kroků – při podpisu smlouvy vzniká úvěrový příslib (vykázaný v podrozvaze), načerpáním dané částky se úvěr poskytne, obvykle je také zajištěn (také podrozvahové položka) a dále je nutné sledovat návratnost úvěrů a při znehodnocení vytvořit opravnou položku. Auditor na základě porozumění úvěrového cyklu v bance, zavedeného kontrolního prostředí a po prvotní analýze úvěrového portfolia zvolí vzorek úvěrů k testování. Velikost vzorku je dána četností poskytování úvěrů a očekávaným auditorským rizikem (nejčastěji se pohybuje na cca 25 případech) a výběr se snaží zahrnout jednotlivé typy úvěrů (retailové, korporátní) a dosáhnout co největšího pokrytí celkové expozice. K tomuto vzorku si poté auditní tým vyžádá veškerou úvěrovou dokumentaci a zpracovává tzv. prověrku úvěrů („credit/loan review“), která je jedním z nejdůležitějších nástrojů auditu jednak v bance, ale i v níže zmíněné družstevní záložně. Prověrka probíhá z velké části během interim auditu a na

---

¹⁰⁵ Strana 8-10 Mezinárodního auditorského pokynu pro praxi IAPS 1006. *Audit účetní závěrky bank*. [online]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z:

<http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/IAPS1006.pdf>

¹⁰⁶ Z důvodu komplexního zaměření a stanoveného rozsahu práce zde projdu audit bank velmi stručně až telegraficky. Zájemce o detailnější studium odkazují na v tomto případě již vypracované specializované diplomové práce uvedené v Seznamu literatury a pramenů a také na Pokyn IAPS 1006.

¹⁰⁷ Strana 70 Mezinárodního auditorského pokynu pro praxi IAPS 1006. *Audit účetní závěrky bank*. [online]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z:

<http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/IAPS1006.pdf>

finálním auditu se provádějí prověrky zbylé části vzorku a tzv. follow-up vybraných úvěrů.

Při tzv. credit review, které má dnes podobu excelového souboru o několika tématických listech, provede auditor několik testů spolehlivosti kontrol s prvky testů věcné správnosti. Postupně tak prověří proces schvalování úvěru, hodnocení bonity klienta, úvěrovou smlouvu a její dodatky, zachycení všech prvků v úvěrové databázi. Dále je velká pozornost věnována zajištění úvěru (jak veškeré dokumentaci, možným znaleckým posudkům, pojistným smlouvám a vinkulaci, tak úspěšnosti při realizaci). Auditor zkoumá také proces průběžného monitoringu klienta banky (pravidelnost a kompletnost postupů dle vnitřních směrnic) a případné restrukturalizace nebo změny klasifikace úvěrů. Zpracovává si vlastní analýzu finanční situace dlužníka nebo hodnotí financovaný projekt a porovnává své výsledky s výsledky klienta. Smyslem je ověřit, že procesy spojené s poskytováním úvěrů jsou nastavené správně a že jsou úvěry vykázány v adekvátní výši, tedy že je zaúčtovaná odpovídající opravná položka.

Právě velikost opravné položky je ústředním bodem diskuzí mezi auditorem a vedením banky, neboť do relativně vysoké míry záleží na uvážení a přitom značně ovlivňuje výsledek hospodaření (i proto je např. daňově uznatelným nákladem pouze určitá část opravné položky). Rámcově je její výše vymezena vyhláškou č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, která v § 194 až § 204 stanoví dvě kategorie a pět podkategorií pohledávek z finanční činnosti a povinnost nejméně jednou za čtvrtletí posuzovat jejich případné znehodnocení a upravit ocenění o dostatečnou opravnou položku. Pohledávky se podle určitých kritérií člení na:

- pohledávky bez selhání dlužníka, a to
  - standardní pohledávky („standard“),
  - sledované pohledávky („watched“),
- pohledávky se selháním dlužníka, a to
  - nestandardní pohledávky („non-standard“),
  - pochybné pohledávky („doubtful“),
  - ztrátové pohledávky („loss“).

K tvorbě opravné položky poté může banka přistoupit buďto na individuálním nebo na portfoliovém základě a zvolit jednu ze tří možných metod pomoci:¹⁰⁸

- a) diskontování očekávaných budoucích peněžních toků,
- b) koeficientů, nebo
- c) statistických modelů.

Nejužívanější je metoda koeficientů, kdy se po klasifikaci pohledávek z úvěrů sníží jejich hodnota o opravnou položku vypočítanou podle daného vzorce vycházejícího z nezajištěné expozice a koeficientu přiřazeného stanovené klasifikaci. Koeficient je vyhláškou určen jako rozpětí u každé podkategorie úvěrů, banka jej tedy dále podle svého vlastního uvážení a interního ratingu může upravovat. To klade vysoké nároky na auditora, aby pochopil užívané metody a případně i portfoliové modely a dokázal ověřit, že vypočítaná opravná položka je dostatečná a odůvodněná.

V případě diskontování očekávaných budoucích peněžních toků je ztráta ze znehodnocení určena jako rozdíl mezi zaúčtovanou pohledávkou a současnou hodnotou očekávaných budoucích cash-flow diskontovaných tzv. původní efektivní úrokovou mírou.¹⁰⁹ Metoda je náročná na odhady a předpoklady a je proto vhodná spíše u bank s menším počtem větších úvěrů.

Metody na bázi statistických modelů se pro nedostatek dostatečně dlouhých časových řad týkajících se dostatečně velkých portfolií stejnorodých pohledávek v praxi nevyskytují.

Stejně jako u rozvahových položek, i k podrozvahovým poskytnutým příslibům a zárukám je nutné vytvořit opravnou položku, pokud splňují podmínky pro klasifikaci pohledávek. Jejich přiměřenost opět ověřuje i auditor.¹¹⁰

V červnu 2013 došlo na evropské úrovni k převzetí nového regulatorního rámce tzv. konceptu Basel III, a to pomocí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice

---

¹⁰⁸ § 201 Vyhlášky č. 123/2007 Sb.

¹⁰⁹ § 202 Vyhlášky č. 123/2007 Sb.

¹¹⁰ § 205 Vyhlášky č. 123/2007 Sb.

2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES (označováno jako „CRD IV“) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (označováno jako „CRR“). Jelikož se zatím nepodařilo přijmout změnový zákon s plánovanou účinností od 1. ledna 2014, rozhodla se ČNB pro vydání vyhlášky, která by upravila oblasti přímo nestanovené zmíněným nařízením a nahradila dosavadní vyhlášku č 123/2007 Sb. Jedná se o „*podrobnější požadavky na řídicí a kontrolní systém, pravidla pro krytí a omezení rizik, požadavky na uveřejňování informací a předkládání některých informací České národní bance a pravidla pro pobočky bank z jiného než členského státu*“.¹¹¹ Protože však audit zkoumá především historické informace, dosavadní audity postupují podle staré úpravy. Dlužno říci, že ve výše uvedené problematice úvěrů nedošlo ke změně (viz § 71 až 83 vyhlášky č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry).

4.1.2 Tržní riziko

Druhým důležitým rizikem, kterému je banka vystavena, je tržní riziko („market risk“). Tržním rizikem se rozumí riziko plynoucí ze změny tržních cen a je souhrnným názvem pro několik typů rizik – měnového, úrokového, akciového a komoditního. Auditor v této oblasti ověřuje „*nastavení systémů, jejich citlivosti, správnosti klasifikací a rozhodovacích tabulek, nastavení kontrol zajišťujících bezchybné výkaznictví dat, které se nejen vykazují externím uživatelům a bankovnímu dohledu, ale které se především využívají v každodenním řízení bankovní instituce*“.¹¹² Tato oblast se zaměřuje především na správnou klasifikaci a ocenění cenných papírů, jejich případné přechodné nebo trvalé snížení ceny a na správné zachycení jejich vlastnictví.

V první řadě je nutné nakoupený cenný papír správně zařadit. Vyhláška č. 501/2002 Sb. vymezuje čtyři aktivní a dvě pasivní položky rozvahy podle druhu instrumentů, ve kterých se vykazují cenné papíry v účetní závěrce banky. Jedná se o:

---

¹¹¹ Strana 2 Odůvodnění vyhlášky č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlasaka_23_2014_oduvodneni.pdf

¹¹² KŘÍŽ, P. *Banky z pohledu auditora*. Auditor. 2007, roč. XIV, č. 3, s. 16.

- státní bezkuponové dluhopisy a ostatní cenné papíry přijímané centrální bankou k refinancování (§ 6),
- dluhové cenné papíry (§ 9),
- akcie, podílové listy a ostatní podíly (§ 10),
- účasti s podstatným vlivem a rozhodujícím vlivem (§ 11),
- závazky z dluhových cenných papírů (§ 19),
- podřízené závazky (§ 23).

Podrobněji se cenné papíry člení na portfolio podle účelu, kterým banka chce jejich pořízením dosáhnout a podle jejich charakteristik. Klasifikace probíhá na základě českého účetního standardu č. 108 Cenné papíry.¹¹³ Zařazení determinuje také způsob ocenění a členění na portfolia je mj. také obsaženo v příloze účetní závěrky. Následné přesuny mezi kategoriemi jsou standardem omezeny. V aktivech se cenné papíry bez podstatného nebo rozhodujícího vlivu člení na:

- oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů (tzv. FVTPL, tedy „financial assets at fair value through profit or loss“),
- realizovatelné (tzv. AFS, tedy „available-for-sale financial assets“),
- držené do splatnosti (tzv. HTM, tedy „held-to-maturity investments“),
- dluhové cenné papíry pořízené v primárních emisích neurčené k obchodování.

V pasivech se rozlišuje mezi:

- závazky z cenných papírů oceňovaných reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů (krátký prodej),
- emitovanými cennými papíry.

V průběhu interim auditu provádí auditor testy spolehlivosti kontrol, při kterých se zaměřuje například na dodržování limitů, na vzorku transakcí ověřuje náležitou autorizaci (podpisy vnitřní směrnici určených osob na tzv. deal ticket, tedy interním potvrzení obchodů), confirmaci od protistrany, dále zkoumá rozdělení pravomocí (oddělení funkcí sjednání a vypořádání obchodů, přeceňování pozic atd.), ověřuje, zda

---

¹¹³ V případě používání výkazního rámce IFRS je příslušným standardem IAS 39 (od 1. 1. 2018 IFRS 9), který se od českého liší především chápáním pojmu reálné hodnoty a vymezením čtvrté reziduální kategorie jako „úvěry a jiné pohledávky“.

probíhá pravidelné odsouhlasení analytické evidence na hlavní knihu, zda jsou postupy účtování v souladu s klasifikací, zda existuje kontrola na vyšším stupni (reporting managementu), jak jsou nastaveny systémy na přepočítání alikvotního úrokového výnosu a amortizace (s využitím IT Risk specialistů) apod.

Při finálním převážně substantivním testování (tzn. pomocí testů věcné správnosti) rozvahových položek odsouhlasí auditor analytickou evidenci na hlavní knihu a na výpis od Centrálního depozitáře cenných papírů (případně z jiné evidence třetí strany), testuje tržní ceny použité pro přecenění portfolia k datu účetní závěrky (může při tom využít služeb specializovaného oddělení tzv. FRM, tedy „financial risk management“, které bývá součástí auditorských společností), časové rozlišení úrokových výnosů a nákladů a ověří metody používané pro stanovení nákladů na prodané cenné papíry. Co se týče výsledkových položek, provádí se především analytické testy výnosu a průměrného úrokového výnosu a jejich porovnání s loňskými dosaženými čísly nebo s odpovídajícím trhem podle složení portfolia atd. V případě cenných papírů držených do splatnosti je na místě i ověření zvážení případného snížení hodnoty a vytvoření opravné položky (u FVTPL a AFS je znehodnocení zohledněno v reálné hodnotě).

4.1.3 Riziko řízení aktiv a pasiv

Cílem řízení aktiv a pasiv (tzv. ALM, tedy „Asset Liability Management“) je dosahovat takové struktury aktiv a pasiv, která je optimální vzhledem k jejich výnosnosti, ale také rizikovosti. V případě aktiv se jedná o vyvažování podílů nejvýznamnějších aktiv (úvěrů klientům, cenných papírů, úvěrů finančním institucím, repo obchodů atd.). V případě pasiv jde o rozhodování o zdrojích financování banky (klientské vklady, úvěry poskytnuté finančními institucemi, podřízený dluh nebo emise dluhopisů). Dále se při těchto aktivitách řídí likvidita banky, stanovují úrokové sazby produktů a zohledňuje devizová pozice.

Auditor jako vždy nejprve identifikuje rizika a kontroly, která jsou bankou prováděny k jejich snížení. Poté vybere ty, jejichž implementace může významně vést ke snížení rizik a lze je efektivně testovat a v případě kladného výsledku testování spolehlivosti kontrol poté může upravit rozsah testování věcného na finálním auditu. Mezi kontroly patří monitoring různých regulatorních i dobrovolně stanovených limitů a poměrů

devizových expozic, kapitálové přiměřenosti, úvěrů, cenných papírů, krátkodobých a dlouhodobých položek, ale také nastavení IT systémů a generovaných reportů a v neposlední řadě také činnost výboru pro řízení aktiv a pasiv (tzv. ALCO, tedy „asset liability committee“).

Vedle výše probraných úvěrů klientům a cenných papírů jsou dalšími významnými položkami závazky vůči klientům, neboli depozita, pohledávky a závazky vůči bankám, repo obchody a kapitál. Depozita tvoří největší zdroj financování banky. Při testování kontrol se auditor zaměřuje na smluvní dokumentaci, správné zadání a potvrzení údajů do systému, přepočítání úrokových nákladů, rekonciliace mezi obchodním a účetním systémem a užitečným nástrojem může být i sledování stížností klientů. V průběhu finálního auditu se provede analýza depozit v čase se zohledněním vývoje ekonomiky, situací v oboru a nabídnutými produkty a úroky. Dále se prostřednictvím banky rozešlou konfirmační dopisy vybranému vzorku klientů banky, ve kterých potvrdí výši zůstatků na svých účtech. Depozita jsou předmětem pojištění ve Fondu pojištění vkladů a také z nich vychází výpočet povinných minimálních rezerv.

Co se týče vztahů mezi bankami, v případě dobře fungujícího peněžního trhu dosahují velmi významných částek. V případě aktivních položek auditor ověřuje jejich existenci a v případě závazků úplnost. Mezi kontrolní postupy patří rekonciliace nostro a loro účtů a kontrola adekvátního schválení transakcí. Během finálního auditu jsou opět rozepisovány konfirmační dopisy vzorku protistran. Vzhledem k povaze obchodů uzavíraných mezi relativně nízkým počtem subjektů na vysoké objemy lze velmi dobře dosáhnout pokrytí položek. V případě pochybností o důvěryhodnosti druhé strany obchodů lze sáhnout k analýze finančních výkazů či ratingu protistrany.

Repo obchody jsou půjčkami zajištěnými cennými papíry; v případě klasických rep banka úvěr přijímá a naopak u reverzních jej poskytuje. Sjednávají se mezi bankami nebo i velkými korporátními klienty. Repa se prověřují jako klasické úvěry, s důrazem na ocenění cenných papírů a jejich likviditu a koeficient realizovatelnosti zajištění. Vlastnictví cenných papírů se dá opět ověřit na výpisu od Centrálního depozitáře cenných papírů a obdobné evidence. Zajištění by také mělo být zaúčtované v podrozvaze banky.

Pravidla kapitálové přiměřenosti vycházejí z koncepce Basilejského výboru pro bankovní dohled označovaného jako Basel II, který je v současnosti nahrazován přísnějším konceptem Basel III. Jak již bylo výše naznačeno, doposud se účetní jednotky řídily vyhláškou č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, která zapracovávala Basel II. Od 1. ledna 2014 jsou až na výjimky účinné výše zmíněné směrnice CRD IV a nařízení CRR, ke kterým ČNB vydala alespoň vyhlášku č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. Jelikož ještě dobíhají audity a jiné ověřovací zakázky za rok 2013, stále se používá stará úprava. Na novou jsou podle ČNB naše banky dobře kapitálově vybaveny a neměly by mít s novými třemi rezervami (bezpečnostní, ke krytí systémového rizika a proticyklická) problém.¹¹⁴ Výpočet regulatorního kapitálu, kapitálových požadavků a následně kapitálové přiměřenosti včetně srovnání stávající a nové úpravy je nad možnostmi této práce. Omezím se na konstatování, že je auditorem ověřován v rámci účetní závěrky banky účtující podle IFRS nebo jako samostatné hlášení nebo jako součást výroční zprávy.

4.2 *Audit družstevních záložní*

Družstevní záložny, lidově řečeno kempeličky, jsou alternativou ke klasickým bankám a vykonávají obdobné činnosti.¹¹⁵ Mezi jejich hlavní činnosti patří přijímání vkladů a poskytování úvěrů vůči členům, finančního leasing, dále zprostředkovávají platební styk a poskytují záruky. Z tohoto důvodu je do značné míry podobný i jejich audit.

Na druhou stranu se od bank odlišují ve dvou základních znacích. Zaprvé jsou záložny koncipovány na členském principu. To znamená, že jen členům, tj. fyzickým či právnickým osobám, které vyplnily přihlášku a uhradily členský vklad, lze poskytovat služby. Naopak banka poskytuje služby jakékoliv osobě, která splňuje požadavky pro daný produkt. Zadruhé se instituce liší komplexností nabízených služeb a na ni navazující mírou regulace jejich podnikání. Banky jakožto větší a kapitálově i organizačně silnější subjekty se věnují i náročnějším finančním produktům a službám

---

¹¹⁴ ČNB. *Časté otázky a odpovědi – směrnice Capital Requirements Directive (CRD IV) a nařízení Capital Requirements Regulation (CRR)*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/caste_otazky_a_odpovedi_smernice.html

¹¹⁵ § 1 odst. 2 a § 3 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

depozitáře, finančního makléře a podobně. Záložnám naopak mírnější regulace dovoluje provádět rizikovější obchody s méně bonitními klienty či poskytovat úvěry i na rizikovější projekty.

K ověření účetní závěrky si může záložna zvolit pouze auditora, který k ní nemá zvláštní vztah a který po minimálně dvě účetní období auditoval banky, záložny nebo jiné finanční instituce a kterému nebylo pozastaveno oprávnění k poskytování auditorských služeb. Záložna je povinna zvoleného auditora oznámit ČNB, která má možnost jej do 30 dnů odmítnout. Auditor také zašle ČNB písemné prohlášení o své nezávislosti na auditované záložně co se týče případného konfliktu zájmů. Pokud ČNB do 30 dní auditora neodmítne, platí za schváleného. V opačném případě záložna oznámí do 15 dní auditora nového.¹¹⁶

Průběh auditu, rizika a auditní programy a postupy jsou ve velké míře uzpůsobením auditu banky. Protože však doposud není problematika zpracovaná v absolventských pracích, pokusím se ji projít podrobněji než u bank podle jednotlivých položek. Detailnější pohled lze samozřejmě často vztáhnout i na výše popsané banky.

4.2.1 Plánování auditorských prací a testování spolehlivosti kontrol

Stejně jako u auditu všech finančních institucí je nutné od začátku auditu až po výroční zprávu ve srovnání s ostatními společnostmi brát na zřetel regulatorní prostředí, povinnosti vůči dohlížející ČNB, vývoj na finančních trzích a dále nastavení vnitřního řídicího a kontrolního systému, řízení jednotlivých rizik a kapitálovou vybavenost.

Jako první krok je nezbytné správně pochopit a obeznámit se s hlavními obchodními transakcemi prováděnými danou záložnou, tedy s uskutečňováním platebního styku, s přijímáním vkladů od členů záložny a s půjčováním prostředků členům. Protože se obvykle jedná o transakce prováděné opakovaně a velmi často, bývá proces vypořádání a zaúčtování zcela automatizován. Z tohoto důvodu je nutné, aby auditor pochopil strukturu informačního systému klienta, tedy informační systémy, databáze a aplikace a jejich propojení a návaznosti. Na začátku transakce stojí požadavek klienta, který je přes obchodní systém či systémy vypořádán a vnesen do systému účetního. Proto se auditor před testováním účetních čísel musí dostatečně ujistit, že tento informační tok

---

¹¹⁶ § 8b odst. 3 Zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

probíhá správně. To znamená, že zkoumá úplnost a správnost záznamů v obchodním systému, nastavení automatických kalkulací a přenos údajů do účetního systému. „*Nejúčinnější metodou, jak získat ujištění o správnosti dat v takto komplexních systémech, je provedení kontroly nastavení řídicího a kontrolního systému. Pro celý audit založen je proto vhodnější zvolit strategii, která se zakládá na testování kontrol.*“¹¹⁷

Poté, co auditor pochopí nejdůležitější operace, identifikuje rizikové oblasti a zaměří se na kontrolní mechanismy záložny, jež jsou k snižování těchto rizik určeny. Zde se ověřuje správnost nastavení kontrol a jejich dostatečná účinnost. Mezi tato ověřování patří jak testy spolehlivosti kontrol na prvním stupni, tak i kontroly prováděné na úrovni vedení. Procedury zahrnují i kontrolu dokladů o rekonciliacích, jež by měly pravidelně probíhat mezi systémem obchodním a účetním, dále porovnání aktuálních výsledků s plánovanými, kontrola „čtyř očí“ nebo kontrola, zda zápisy v obchodním systému jsou prováděny osobami disponujícími přístupovými právy a jsou jim jasně přiřaditelné.

Mimo jiné se doporučuje provedení testů průchodnosti (tzv. „walk-through“). Tyto testy spočívají v simulaci celé transakce od počátečního vstupu dat do obchodního systému, přes následné zpracování po zaúčtování do účetního systému. Těmito testy lze například ověřit nastavení automatických kalkulací a správnost dat využívaných v systému. Očekávaná hodnota vycházející například u výpočtu poplatků z ceníku záložny, se porovná s výsledkem testu.

Jako dalším nástroj pro zjišťování nedostatků ve vnitřním kontrolním prostředí se dále využívá poznatků získaných pročitáním korespondence záložen, zápisů ze zasedání úvěrové a kontrolní komise či nálezů interního auditu. Co se týče externí komunikace, je na místě nahlédnout do stížností členů záložny a dále do korespondence mezi záložnou a ČNB.

Stejně jako u bank, je klíčovým bodem celého auditu ověření úvěrového portfolia záložny. I zde se vypracovávají prověrky na vybraném vzorku úvěrů, které byly podrobně popsány v kapitole úvěrového rizika u bank. Poskytované úvěry bývají

---

¹¹⁷ PASÁK, O. *Audit družstevních záložen a jeho specifika*. Auditor. 2010, roč. XVII, č. 6, s. 10.

v případě založen střednědobé s horizontem kolem pěti let, obvykle s vyšším úrokovou sazbou zohledňující vyšší rizika a pravidlem je zajištění nemovitostí.¹¹⁸

4.2.2 Testy věcné správnosti

Depozita členů a jejich pojištění

Nejvýznamnější zdroj financování a tedy i hlavní část pasiv v účetních výkazech záložny představují vklady jednotlivých členů, tedy zůstatků běžných, spořicíh účtů, termínovaných vkladů apod. včetně naběhlého příslušenství.

V účetním systému je uvedena suma zůstatků na členských účtech. Tato částka by měla odpovídat součtu na seznamu těchto jednotlivých položek, který záložna poskytne z obchodního systému. Z takto odsouhlaseného seznamu se vybere vzorek členských účtů, jejichž majitelům se zašlou potvrzovací dopisy. V praxi se osvědčuje postup, kdy auditor připraví konfirmační dopisy, do kterých poté záložna vyznačí částku, o jejíž potvrzení se jedná a zašle je svým jménem přímo vybraným členům záložen. Uvedení konkrétní částky podstatně zvyšuje návratnost těchto konfirmací. Odpověď je poté adresována auditorovi, aby tak měl plnou kontrolu nad testováním.

Stejně tak jako banky se i záložny povinně účastní systému pojištění vkladů, neboť ustanovení třinácté části Zákona o bankách se použijí obdobně.¹¹⁹ Příspěvek se propočítává zpětně za kalendářní rok a je splatný nejpozději vždy do 31. ledna následujícího roku. Jeho výše je vzhledem k problémům družstevních záložen v posledních letech předmětem diskuzí o zdvojnásobení. V případě nezaplacení příspěvku Fond pojištění vkladů informuje bez prodlení ČNB.

Úrokové a poplatkové náklady a výnosy

Podobně jako bankám i záložnám slouží jako hlavní zdroje výnosů úroky a poplatky. Úrokové výnosy pocházejí z poskytování úvěrů členům záložny. Ve srovnání s bankami bývají úrokové sazby vyšší, aby reflektovaly vyšší riziko financovaných obchodů. Taktéž schvalovací proces a celé nastavení systému bývá oproti bankám zjednodušené. Z těchto důvodů se klade důraz především na kvalitní zajištění úvěrů. Na druhou stranu,

¹¹⁸ Blíže HYNŠTOVÁ, D. *Účtování a audit úvěrové angažovanosti záložny*. Auditor. 2010, roč. XVII, č. 6, s. 14-18.

¹¹⁹ § 14 Zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

záložny samy jsou vnímány jako rizikovější než standardní banky. Jsou proto nuceny nabídnout vyšší úrok z depozit, aby získaly volné prostředky od vkladatelů. Kromě úroků z poskytnutých úvěrů další úrokové výnosy nesou případné dluhové cenné papíry či krátké prodeje. Rozdíl mezi úrokovými výnosy a náklady je čistým úrokovým výnosem.

K ověření čistého úrokového výnosu lze využít analytický test. Z ceníku záložny se zjistí průměrná úroková sazba jednotlivých ať již depozitních, tak úvěrových produktů a aplikuje se na roční průměrný zůstatek příslušných produktů na členských účtech. Výsledná hodnota se porovná s aktuálním zůstatkem. Úroková sazba je v případě podnikatelských úvěrů často navázána na referenční sazbu, např. PRIBOR. Je proto vhodné mít na zřeteli také její vývoj. Druhým způsobem testování u úrokových nákladů záložny je zahrnutí položky úroků do konfirmačních dopisů k odsouhlasení vedle konečných zůstatků depozit.

Co se týče poplatků, významnými jsou zde především poplatky vztahující se k úvěrům. Jedná se o poplatek za zpracování úvěrové smlouvy, za schválený úvěrový rámec a za vedení úvěrového účtu. Stejně jako úrokové sazby, i poplatky jsou stanoveny v ceníku. Nejčastěji bývají definovány procentuálně z čerpané částky úvěru s daným maximálním stropem, v ostatních případech mohou být určeny fixně. V auditu se i zde používá analytický test. Do něj vstupují jednak poplatkové výnosy z předešlého období, dále změny v obchodní aktivitě (počet nově uzavřených smluv, suma všech úvěrových rámců) a případná meziroční změna ve výši poplatků. Takto spočítaná očekávaná hodnota se porovná se zaúčtovanými poplatkovými výnosy. Naopak depozitní produkty a s nimi spojené služby poskytují záložny obvykle zdarma pro zvýšení své atraktivity.

Vlastní kapitál a členské vklady

Družstevním záložnám náleží jisté specifikum v tom, že základní kapitál uvedený v obchodním rejstříku se málokdy shoduje se zaúčtovanou částkou. Je tomu tak proto, že základní kapitál je tvořen členskými vklady a tudíž se s každým novým členem navyšuje a s každým odcházejícím snižuje. Z praktických důvodů zde zákonodárce zavedl kategorii zapisovaného základního kapitálu, který činí nejméně 500 tisíc Kč.

Dále je stanoveno, že kapitál činí nejméně 35 milionů Kč a představuje jej základní kapitál, rizikový a rezervní fond, jsou-li vytvořeny.¹²⁰

Co se týče členského vkladu, musí být peněžitý a stejný pro všechny členy záložny. Pokud tak stanovy umožňují, lze se souhlasem členské schůze vložit tzv. další vklad. Pro zřízení členského účtu je tedy potřeba od celkové investice odečíst členský vklad, který se zaúčtuje do základního kapitálu a zbylá částka potom tvoří závazek záložny vůči jejímu členovi.

Z výše uvedených důvodů auditorovi nestačí k ověření výše základního kapitálu pouze výpis z obchodního rejstříku, ale je nutné si vyžádat seznam členů s uvedením výše vkladů a na něj ZK odsouhlasit. Pokud je členský vklad nízký, nejsou obvykle další procedury potřebné. V případě významných vkladů je nutné ověřit i předložený seznam, například porovnáním s loňským seznamem a identifikací rozdílů v podobě příchozích a odchozích členů. Změny lze porovnat s obchodním systémem, a to konkrétně s otevřenými a zrušenými účty. U dalších členských vkladů lze použít zápis z členské schůze, kde byly schváleny.

Vypořádací podíl je spočítán jako podíl členského vkladu na základním kapitálu násobený vlastním kapitálem bez rizikového a rezervního fondu. U běžných členů je mizivý, auditor se jím může zabývat v případě zakládajícího člena nebo dalšího členského vkladu.

Další součástí vlastního kapitálu jsou fondy záložen tvořené ze zisku. Ze zákona se povinně jedná o rizikový a rezervní fond se stanovenými minimálními přídělky při dosažení zisku (10 %) a minimální cílovou výší (20 % nesplacených úvěrů a záruk u rizikového a 20 % základního kapitálu u rezervního).

Podrozvaha

Součástí účetní závěrky družstevní bývá zpravidla podrozvaha. Na aktivní straně se nachází především poskytnuté přísliby a záruky a pohledávky z derivátových obchodů. V prvním případě se jedná o možná budoucí plnění, jako jsou přísliby úvěrů, záruk, ručení nebo plnění ze směnek či akreditivů. V případě derivátů jsou zde uvedeny

---

¹²⁰ § 8 odst. 1 a § 2 odst. 3 Zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

hodnoty jejich podkladových nástrojů od sjednání do vypořádání obchodu. Na straně pasiv figurují naopak přísliby a záruky přijaté a závazky z derivátových operací. Jako zajištění slouží nemovitosti, peněžní prostředky či cenné papíry.

Při ověřování podrozvahových položek vychází auditor z položek rozvahových. Například u úvěrových příslibů je již pomocí úvěrové smlouvy odsouhlasený kreditní rámec a doposud čerpaná částka je patrná z úvěrové databáze. Jejich rozdíl tvoří právě dané podrozvahové aktivum.

Finanční nástroje v příloze záložny

Jelikož i družstevní záložna patří mezi finanční instituce, součástí její přílohy je pasáž informující jak kvalitativně, tak i kvantitativně o identifikaci, měření, sledování a řízení rizik vyplývajících z použití finančních nástrojů. Vyhláška č. 501/2002 Sb. upravuje v § 56 minimální požadavky na informace u úvěrového a v § 57 u tržního rizika. U ostatních rizik vyžaduje alespoň stručné uvedení metod od jejich identifikace až po řízení.

4.2.3 Rozsah auditorských prací

Rozsah auditorských prací je v případě záložen definován v § 8b odst. 1 Zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, podle kterého auditor provádí:

- a) ověření účetní závěrky družstevní záložny,
- b) ověření řídicího a kontrolního systému družstevní záložny, a to jednou za 3 roky,
- c) vypracování zpráv o ověření účetní závěrky a řídicího a kontrolního systému,
- d) ověření uveřejňovaných údajů podle § 7b a v rozsahu obezřetnostních pravidel.

Bodem a) jsme se zabývali doposud. Co se týče bodu b) zprávy auditora o ověření řídicího a kontrolního systému, nejčastěji bývají vypracovávána v oblasti úvěrového rizika, tržního rizika nebo operačního rizika. Zmíněnou vyhláškou stanovující obsah zprávy je vyhláška č. 123/2007 Sb. o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry (jak už bylo řečeno, u zpráv od roku 2014 nově nahrazená soustavou směrnice CRD IV, nařízení CRR

a vyhláškou č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry). Blíže je pak vymezen v dopise od ČNB.

V bodě d) se zmíněnými uveřejňovanými údaji myslí základní údaje o záložně, jejich členech s kvalifikovanou účastí a členech s dalším členským vkladem, o struktuře konsolidačního celku, jehož je součástí, a její činnosti a finanční situaci. Dále sem patří údaje o plnění pravidel obezřetného podnikání a o řízení rizik na individuálním, popř. konsolidovaném základě a údaje o kapitálu, kapitálových požadavcích a poměrové ukazatele družstevní záložny.¹²¹ I posledně uvedenými údaji o kapitálu se mimo jiné liší výroční zpráva družstevní záložny od institucí nefinančních.

4.3 *Audit obchodníků s cennými papíry*

V devadesátých letech minulého století došlo v České republice k přechodu z centrálně plánovaného hospodářství na tržní. S tímto souviselo i postupné obnovení kapitálových trhů. Jedním ze subjektů, které se na jejich fungování podílejí, jsou obchodníci s cennými papíry. Tito mohou nabývat jak podoby specializovaných společností nebo mohou investiční služby spadat pod banky.

Základním kamenem regulace je zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, který v § 5 definuje obchodníka s cennými papíry jako právnickou osobu (společnost akciovou nebo s ručením omezeným), poskytující na základě povolení ČNB investiční služby. Investiční služby upravené v § 4 jsou dvojí, a to hlavní (odst. 2):

- a) „přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů,*
- b) provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka,*
- c) obchodování s investičními nástroji na vlastní účet,*
- d) obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání,*
- e) investiční poradenství týkající se investičních nástrojů,*
- f) provozování mnohostranného obchodního systému,*
- g) upisování nebo umisťování investičních nástrojů se závazkem jejich upsání,*
- h) umisťování investičních nástrojů bez závazku jejich upsání;“*

---

¹²¹ § 7b Zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

a doplňkové (odst. 3):

- a) *„úschova a správa investičních nástrojů včetně souvisejících služeb,*
- b) *poskytování úvěru nebo půjčky zákazníkovi za účelem umožnění obchodu s investičním nástrojem, na němž se poskytovatel úvěru nebo půjčky podílí,*
- c) *poradenská činnost týkající se struktury kapitálu, průmyslové strategie a s tím souvisejících otázek, jakož i poskytování porad a služeb týkajících se přeměn společností nebo převodů podniků,*
- d) *poskytování investičních doporučení a analýz investičních příležitostí nebo podobných obecných doporučení týkajících se obchodování s investičními nástroji,*
- e) *provádění devizových operací souvisejících s poskytováním investičních služeb,*
- f) *služby související s upisováním nebo umisťováním investičních nástrojů,*
- g) *služba obdobná investiční službě, která se týká majetkové hodnoty, k níž je vztažena hodnota investičního nástroje uvedeného v § 3 odst. 1 písm. g) až k) a která souvisí s poskytováním investičních služeb.“*

Investiční služby jsou klientům poskytovány na základě smluvních ujednání, jejichž úprava byla obsažena v části druhé zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, dnes nahrazeného novým občanským zákoníkem. Nejužívanějšími typy smluv jsou komisionářské a o obhospodařování (tzv. „asset management“).

4.3.1 Plánování auditorských prací a testování spolehlivosti kontrol

I u auditu obchodníka s cennými papíry je na prvním místě včasné a kvalitní plánování, v jehož jádru leží porozumění činnosti klienta. Zde se má na mysli poznání typů transakcí, jejich objemu a způsobu zpracování, dále využívaných informačních systémů a také fungování interního kontrolního prostředí včetně identifikace kontrol.

Jelikož i u obchodníka s cennými papíry se obvykle jedná o velké množství transakcí, lze část ujištění získat pomocí testování vnitřních kontrol. Mezi tyto náleží rekongiliace (mezi účetním a obchodním systémem, na výpisy třetích stran), konfirmace obchodů, oddělení uzavírání a vypořádání obchodů, kontrola čtyř očí, omezení přístupových práv do užívaných systémů, či kontrola managementem společnosti.

Činnosti obchodníka stojí především na „zprostředkování nákupu a prodeje cenných papírů, případně jiných investičních nástrojů vlastním jménem na účet klienta a obhospodařování cenných papírů a peněžních prostředků klienta“.¹²² Dále se zabývají i obchodováním na vlastní účet a často také poradenstvím. Vzhledem k těmto aktivitám se doporučuje pro výpočet materiality použít výnosy.

4.3.2 Testy věcné správnosti

Vklady u bank a pokladna

Účty obchodníka u bank zahrnují jak prostředky klientů, tak jeho vlastní. Auditní procedura je zde stejná jako v podstatě u všech společností, tzn. obstarání bankovních konfirmací a jejich odsouhlasení na zůstatky v účetnictví. Prostředky patřící klientům tvoří na pasivní straně bilance součást závazků vůči nim.

Obchodování na vlastní účet

Tato aktivita bývá spíše doplněním činnosti hlavní a příležitostí, jak umístit přebytečnou likviditu. Pokud obchodník za volné prostředky nakoupil cenné papíry, je nutné odlišit dvě různé metody účtování a přizpůsobit jim auditní přístup. První z nich se nazývá „settlement date accounting“, čili zaúčtování či odúčtování ke dni vypořádání. Druhou možnou metodou je „trade date accounting“, neboli zaúčtování či odúčtování ke dni sjednání transakce. V prvním případě stačí počet cenných papírů odsouhlasit na výpis Centrálního depozitáře cenných papírů u českých, popřípadě na podobné potvrzení u ostatních cenných papírů. V druhém případě vzniká mezi účetnictvím a výpisy rozdíl, který by měly představovat pouze nevypořádané transakce.

Dalším krokem po odsouhlasení počtu cenných papírů na vlastním účtu obchodníka je ověření jejich reálné hodnoty, neboť jsou obvykle zařazeny v obchodním portfoliu. Zde se použije buďto kótovaná cena zveřejněná příslušnou burzou, která se porovná s oceněním v účetnictví. V případě absence této ceny je nutné ocenit cenný papír pomocí vlastního výpočtu. V auditních společnostech jsou auditnímu týmu obvykle k dispozici i specialisté na tuto oblast (tzv. FRM, tedy „financial risk management“).

---

¹²² ONDROUŠEK, D. *Audit obchodníků s cennými papíry*. Auditor. 2010, roč. XVII, č. 8, s. 14.

Co se týče efektů obchodování na vlastní účet do výsledovky, lze očekávaný zisk či ztrátu testovat na vybraném vzorku, popřípadě na celé populaci. K tomu je potřebné si vyžádat databázi všech těchto transakcí, o jejíž úplnosti a správnosti se auditor ujistí prostřednictvím potvrzení od protistran u vybraných obchodů.

Vedle cenných papírů může obchodník na vlastní účet uzavírat také finanční deriváty. Podle toho, zda nabývají kladnou nebo zápornou reálnou hodnotu, vykazují se buďto mezi pohledávkami nebo závazky. Úplnost zachycení nevypořádaných derivátů v účetnictví se ověřuje konfirmačními dopisy, popřípadě na vzorku potvrzení od protistran. Pro výpočet reálné hodnoty je vhodné využít pomoci specialisty. Nevypořádané deriváty pak nesmí chybět též v podrozvaze.

Pohledávky a závazky mezi obchodníkem a klienty

Jak již bylo řečeno, zprostředkování transakcí s cennými papíry tvoří jádro činnosti obchodníka. Proto i pohledávky a závazky vůči klientům patří mezi významné položky v jeho rozvaze a vyžadují si odpovídající pozornost během auditu. Souvztažně s nimi se zrcadlově účtují závazky a pohledávky vůči trhu, tedy burze nebo ostatním obchodníkům.

Pohledávky představují především nákupy cenných papírů na účet klientů nebo maržové úvěry poskytnuté na jejich nákup. Nejprve auditor provede rekonsiliaci mezi evidencí obou druhů pohledávek a zůstatkem v účetnictví. Poté přistoupí k výběru vzorku. Kvůli nízké návratnosti se u fyzických osob nedoporučuje zasílání konfirmačních dopisů, ale jiný postup jako například kontrola úhrad v prvních měsících následujících po konci účetního období. U maržových úvěrů se dále prověřuje případná potřeba vytvořit opravnou položku, pokud existuje riziko nesplacení dlužníkem. Je na místě se také zaměřit na pohledávky nevyrovnané v obvyklé lhůtě.

Závazky obchodníka vůči klientům jsou zejména dvojí, a to závazky z dosud nevypořádaných prodejů na účet klientů a peněžní prostředky svěřené obchodníkovi k obhospodařování. U závazků z transakcí postupuje auditor obdobně jako u pohledávek. Peněžní prostředky klientů je povinen obchodník držet na odděleném účtu, a proto je lze ověřit pomocí bankovních konfirmací.

Krátké prodeje

Cenné papíry získané v repo operacích nebo půjčkou se vykazují v rozvaze až při jejich prodeji, a to jako závazky je v budoucnosti nakoupit a vrátit zpět. Auditor se zde ujistí o ocenění na reálnou hodnotu k rozvahovému dni, kterou se myslí aktuální tržní cena daných papírů.

Podřízený dluh

Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry se již podle svého názvu vztahuje i na obchodníky s cennými papíry a ukládají jim požadavky ohledně kapitálové přiměřenosti (opět jak už bylo řečeno, zprávy od roku 2014 se budou nově řídit soustavou směrnice CRD IV, nařízení CRR a vyhláškou č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry). Pokud podřízený dluh splní podmínky dané vyhláškou, může být zařazen do dodatkového kapitálu. Auditor si však musí být vědom, že tyto podmínky jsou přísnější než účetní pravidla a proto nelze mezi každý podřízený dluh a dodatkový kapitál klást rovnítko.

Úrokové výnosy a náklady

Tyto položky přirozeně souvisí s odpovídajícími částmi rozvahy. Výnosy mohou plynout z běžných a termínovaných účtů, maržových úvěrů, popřípadě i z vlastních dluhopisů. Úrokové náklady vznikají z úvěrů od bank nebo akcionářů. Položky lze ověřit jak analytickým, tak detailním testem. Vhodný postup auditor zvolí podle stability příslušné rozvahové položky. Podmínky úvěrů poskytnutých akcionáři by měly navíc odpovídat obvyklým tržním podmínkám a přináší i daňové riziko.

Poplatky

Výnosové poplatky pochází zejména z obstarání nákupů a prodejů na účet klienta. Bývají stanoveny procentuálně z objemu transakce s minimálním a maximálním limitem. Mohou být diverzifikovány podle jednotlivých klientů, typů instrumentů či jednorázových marketingových akcí. Auditor proto zváží, zda provede detailní test na vzorku nebo analytický test.

Dalšími výnosovými poplatky bývají poplatky za asset management. Obvykle je tvoří pevná (procento obhospodařovaných aktiv) a variabilní složka (odvislá od výkonnosti portfolia). Auditor se seznámí s podmínkami smluv, včetně např. smluvených investičních strategií, a sestaví vhodný ověřovací test.

Na straně poplatkových nákladů se nachází burzovní poplatky, poplatky jiným obchodníkům s cennými papíry nebo poplatky za vedení účtů u bank. Auditor zvolí vhodnou strategii v závislosti na jejich významnosti a povaze.

Výše poplatků a provizí za investiční služby, které obchodník poskytl, je dále východiskem pro výpočet příspěvku do Garančního fondu obchodníků s cennými papíry, kterého se povinně účastní.

Podrozvaha

Výrok auditora k účetní závěrce obchodníků s cennými papíry se také vztahuje i na podrozvahové informace. Testování položek podrozvahy lze s úspěchem navázat na testy odpovídajících rozvahových a výsledkových hodnot. V případě derivátů se reálná hodnota vykazuje v rozvaze, ale pohledávky a závazky v podrozvaze. Dále například hodnoty převzaté k obhospodařování lze testovat spolu s výnosovými poplatky a podobně přijatá zajištění v návaznosti k poskytnutým maržovým úvěrům.

4.3.3 Rozsah auditorských prací

Vedle ověřování účetní závěrky podléhá i obchodník s cennými papíry povinnosti vyhotovit výroční zprávu a zveřejnit tak další informace finančního i nefinančního charakteru, spolu s požadavky obezřetného podnikání jako údaje o kapitálu a vybrané poměrové ukazatele. Auditor ověřuje soulad informací s účetní závěrkou, a jak už bylo řečeno, pro kontrolu jejich úplnosti používá specifický „checklist“.

Posledním ověřovaným typem dokumentu, o kterém bych se chtěla zmínit, je zpráva o přiměřenosti opatření přijatých za účelem ochrany majetku zákazníka, zkráceně nazývaná zpráva MiFID.¹²³ Povinnosti vycházejí z požadavků Zákona o podnikání na

---

¹²³ Úprava je zpracováním Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (označována jako „MiFID“). [on-

kapitálovém trhu a vyhlášky č. 303/2010 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb. Auditor má za úkol porovnat postupy používané obchodníkem s danými pravidla týkající se účetních postupů, evidence majetku zákazníka, ukládání investičních nástrojů a peněžních prostředků zákazníka a používání jeho investičních nástrojů. Jeho zpráva poté obsahuje „*zhodnocení funkčnosti a efektivnosti opatření přijatých za účelem ochrany majetku zákazníka a identifikaci zavedených mechanismů kontroly*“.¹²⁴ Pro strukturu a formát zprávy lze použít obdobu zprávy o ověření řídicího a kontrolního systému bank upravenou v přílohách staré i nové obezřetnostní vyhlášky, které byly několikrát zmíněny výše.

---

line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396466378342&uri=CELEX:02004L0039-20110104>

¹²⁴ § 9 vyhlášky č. 303/2010 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb.

Závěr

Audit finančních institucí lze považovat za unikátní a vysoce náročnou disciplínu. Nejenže je auditor povinen plnit obecné právní a metodologické požadavky, ale musí také porozumět specifikům podnikání finančních institucí, přísným regulatorním požadavkům, oblasti řízení rizik, IT systémům atd. Na jeho osobu jsou kladeny vysoké nároky a musí obsáhnout široké spektrum odborných znalostí a praktických zkušeností.

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout ucelený pohled na problematiku auditu finančních institucí se snahou o zdůraznění právních aspektů problematiky. Práce byla vedena záměrem postupovat ve čtyřech kapitolách od obecných otázek právní úpravy auditu, přes obvyklý průběh auditu až po specifické otázky a postupy u auditu finančních institucí. Po opakovaném prostudování textu považuji tento hlavní cíl za splněný.

Dílčím cílem této práce bylo v první kapitole definovat audit a vymežit finanční instituce. Definice auditu jako vyjádření nezávislého kvalifikovaného názoru na účetní závěrku problém nečiní. Problematické je však časté laické chápání jeho funkce jako potvrzení o správnosti účetnictví, o plném souladu s právními předpisy a o bezchybnosti veškerých transakcí. Tak tomu samozřejmě reálně nemůže být, a proto audit pracuje s konceptem materiality stanovené individuálně pro každou účetní jednotku na základě odborného úsudku auditora. Ověřená účetní závěrka by potom neměla obsahovat významné nesprávnosti. Vymezení finančních institucí lze pojmout z více úhlů. Pro účely této práce jsem vyšla z pohledu účetního, tedy vyhlášky č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.

V druhé obecné kapitole jsem se zabývala právní úpravou auditorské profese a vysvětlením jejích základních prvků. Zde bych upozornila především na nutnost brát do úvahy vedle Zákona o auditorech také mezinárodní auditorské standardy a Etický kodex. Ten dále rozvádí zásadní významné etické otázky auditu a jejich projevy, zejména klíčovou nezávislost auditora. Popsala jsem nejdůležitější obecné povinnosti a práva auditora a dále specifické nároky na auditora subjektů veřejného zájmu, kterými jsou i finanční instituce. Právě restriktivnější úprava auditu subjektů veřejného zájmu

leží v současné době na srdci evropským institucím, snažícím se nepříliš úspěšně prosadit myšlenky nových pravidel rotace auditorů, stropu poskytování jiných než auditních služeb, posílení a nejlépe centralizaci veřejného dohledu nad auditem apod. Doposud stále ještě čerstvou záležitostí je vznik systému kontroly kvality v rámci KA ČR, který vykazuje pozitivní výsledky. Dále se ustavila a funguje Rada pro veřejný dohled nad auditem.

Úkolem třetí kapitoly bylo popsat jednotlivé fáze auditní zakázky a seznámit čtenáře se základními metodologickými pojmy a postupy. Pojednala jsem o podmínkách uzavření smlouvy o auditu, důležité fázi poznávání klienta a jeho rizik a o plánování auditu. Základní auditní přístupy lze rozdělit na testy spolehlivosti kontrol a testy věcné správnosti, kdy se auditor jejich kombinací snaží získat dostatečné a vhodné důkazní informace pro vyjádření výroku. Nakonec jsem vymezila obsah dokumentů v závěrečné fázi auditu, tedy prohlášení vedení účetní jednotky, zprávy auditora a dopisu vedení společnosti, jejichž vzory jsou pro názornost přílohami této práce.

Vrcholem úsilí je závěrečná kapitola, která si kladla za cíl identifikovat a analyzovat specifika auditu jednotlivých finančních institucí podle definice obsažené v první kapitole. Jelikož se rozsah této práce ukázal pro detailnější diskuzi nedostatečný, zvolila jsem postup obecného vymezení specifík veškerých finančních institucí a odpovídajících zvláštností jejich auditu a poté podrobný rozbor auditu prvních tří významných finančních institucí dle Vyhlášky č. 501/2002 Sb., a to bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

Došla jsem k závěrům, že audit finančních institucí je specifický jednak kvůli jejich postavení jako subjektů veřejného zájmu, tak kvůli přísné oborové regulaci a veřejnému dohledu, kterým podléhají. Dále je auditor ve vyšší míře vtažen do podstaty podnikání finančních institucí, což klade zvýšené požadavky na jeho znalosti a zkušenosti ohledně fungování odvětví, relevantní legislativy, oblasti řízení rizik, informačních systémů, oceňování finančních nástrojů atd. Audit finančních institucí je složitější a náročnější na čas, zdroje a koordinaci větších týmů. Auditor musí zohlednit příslušná finanční rizika a vzhledem k četnosti transakcí založit svůj auditní přístup převážně na testování spolehlivosti kontrol a na analytických postupech a věnovat patřičnou pozornost také IT systémům. A konečně auditor v případě finančních institucí ověřuje vedle účetní

závěrky a výroční zprávy i další dokumenty, a to hlášení o obezřetném podnikání banky nebo zprávu MiFID, popřípadě zpracovává ověření řídicího a kontrolního systému.

Seznam literatury a pramenů

Literatura:

MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 176 s. ISBN 978-80-7357-988-3.

KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, xii, 140 s. ISBN 978-80-7357-464-2.

SEDLÁČEK, J. *Základy auditu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 169 s. ISBN 80-210-4168-4.

KRÁLÍČEK, V. a MÜLLEROVÁ, L. *Auditing*. Praha: Bilance, 1998, 222s. Vzdělávání účetních v ČR. ISBN 80-238-3692-7.

RICCHIUTE, D. N. *Audit*. Praha: Victoria Publishing, 1994, 792 s. ISBN 80-85605-86-4.

Acca Paper F8: Audit and Assurance (International). 4. vydání. London, United Kingdom: Gardners Books, 2010. ISBN 978-075-1776-096.

MOLÍN, J. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 188 s. ISBN 978-80-7357-600-4.

Články:

KŘÍŽ, P. *Banky z pohledu auditora*. Auditor. 2007, roč. XIV, č. 3, s. 14-17. ISSN 1210-9096.

LORENC, M. *Proč je účetnictví bank opředeno takovou záhadou?* Auditor. 2007, roč. XIV, č. 3, s. 18-21. ISSN 1210-9096.

PASÁK, O. *Audit družstevních záložen a jeho specifika*. Auditor. 2010, roč. XVII, č. 6, s. 9-13. ISSN 1210-9096.

HYNŠTOVÁ, D. *Účtování a audit úvěrové angažovanosti záložny*. Auditor. 2010, roč. XVII, č. 6, s. 14-18. ISSN 1210-9096.

ONDROUŠEK, D. *Audit obchodníků s cennými papíry*. Auditor. 2010, roč. XVII, č. 8, s. 13-16. ISSN 1210-9096.

RUSNOK, J. *Prezidium Rady pro veřejný dohled nad auditem*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 3, s. 8-9. ISSN 1210-9096.

ŠABO, M. *Současný systém regulace auditorské profese vnímáme pozitivně*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 3, s. 20-22. ISSN 1210-9096.

MÜLLEROVÁ, L. *Rozhovor s profesorkou Marií Karfíkovou, členkou Prezidia Rady pro veřejný dohled nad auditem*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 3, s. 22-24. ISSN 1210-9096.

STIRSKÝ, D. *Auditoři auditorů*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 5, s. 19-23. ISSN 1210-9096.

KURTANSKÁ, V. *Kontrola kvality auditorské činnosti v první polovině roku 2013*. Auditor. 2013, roč. XX, č. 8, s. 4-5. ISSN 1210-9096.

STRUŽINSKÝ, R. *Ostřejší vítr nejen v kárné komisi*. Auditor. 2012, roč. XIX, č. 5, s. 4. ISSN 1210-9096.

Diplomové práce:

HOFMAN, J. *Specifika auditu účetní závěrky banky v České republice*. Praha, 2012. 74 s. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra bankovníctví a pojišťovnictví. Vedoucí práce Stanislava Půlpánová. Dostupná také z WWW:

http://www.vse.cz/vskp/31216_specifika_auditu_ucetni_zaverky_banky_v%C2%A0ceske_republice

AMBROS, L. *Audit banky*. Praha, 2013. 86 s. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra podnikové ekonomiky. Vedoucí práce Jiří Dvořáček. Dostupná také z WWW: https://www.vse.cz/vskp/38883_audit_banky

BENEŠ, J. *Audit komerčních pojišťoven*. Praha, 2013. 101 s. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra bankovníctví a pojišťovnictví. Vedoucí práce Jaroslav Daňhel. Dostupná také z WWW: http://www.vse.cz/vskp/38326_audit_komerčních_pojistoven

MACHAČ, M. *Etika v auditu. Audit a podvod*. Praha, 2012. 106 s. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra podnikové ekonomiky. Vedoucí práce Jiří Dvořáček. Dostupná také z WWW:

http://www.vse.cz/vskp/31233_etika_v%C2%A0audit_u_audit_a_podvod

KREJČOVÁ, L. *Specifika účetnictví nebankovních finančních institucí*. Brno, 2013. 88 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí. Vedoucí práce Peter Mokrička. Dostupná také z WWW: http://is.muni.cz/th/322800/esf_m/

Právní a jiné předpisy:

Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech).

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Vyhláška č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

Vyhláška č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

Odůvodnění vyhlášky č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_23_2014_oduvodneni.pdf

Vyhláška č. 303/2010 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb.

Etický kodex pro auditory a účetní znalce. Komora auditorů České republiky. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: [http://www.kacr.cz/file/43/02_-_eticky_kodex_2010_A4%20\(2\).pdf](http://www.kacr.cz/file/43/02_-_eticky_kodex_2010_A4%20(2).pdf)

Kárný řád Komory auditorů České republiky. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1179/Karny_rad_2012.pdf

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o specifických požadavcích na povinný audit subjektů veřejného zájmu 2011/0359 (COD), COM (2011) 779. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=201130

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396461931893&uri=CELEX:02006L0043-20130719>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES (označována jako „CRD IV“). [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396465424366&uri=CELEX:02013L0036-20130717>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (označováno jako „CRR“). [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396465490416&uri=CELEX:02013R0575-20130628>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (označována jako „MiFID“). [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1396466378342&uri=CELEX:02004L0039-20110104>

Mezinárodní auditorské standardy:

ISA 200. *Obecné cíle nezávislého auditora a provádění auditu v souladu s mezinárodními auditorskými standardy.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1766/ISA%20200_HB%202013.pdf

ISA 210. *Sjednávání podmínek auditních zakázek.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20210.pdf

ISA 315. *Identifikace a vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti na základě znalosti účetní jednotky a jejího prostředí.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1716/ISA%20315_final.pdf

ISA 320. *Významnost (materialita) při plánování a provádění auditu.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20320.pdf

ISA 450. *Vyhodnocení nesprávností zjištěných během auditu.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20450.pdf

ISA 500. *Důkazní informace.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1769/ISA%20500_HB%202013.pdf

ISA 520. *Analytické postupy.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20520.pdf

ISA 530. *Výběr vzorků.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20530.pdf

ISA 560. *Události po datu účetní závěrky.* [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20560.pdf

ISA 570. *Předpoklad nepřetržitého trvání účetní jednotky*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20570.pdf

ISA 580. *Písemná prohlášení*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20580.pdf

ISA 700. *Formulace výroku a zprávy auditora k účetní závěrce*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/ISA%20700%20s%20aplikační%20doložkou.pdf>

ISA 705. *Modifikace výroku ve zprávě nezávislého auditora*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20705.pdf

ISA 706. *Odstavce obsahující zdůraznění skutečnosti a odstavce obsahující jiné skutečnosti ve zprávě nezávislého auditora*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20706.pdf

ISA 720. *Odpovědnost auditora ve vztahu k ostatním informacím v dokumentech obsahujících auditovanou účetní závěrku*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/ISA%20720%20s%20aplikační%20doložkou.pdf>

Mezinárodní standard pro řízení kvality ISQC 1. *Řízení kvality u společností provádějících audity a prověrky účetních závěrek, ostatní ověřovací zakázky a související služby*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISQC1.pdf

Mezinárodní standard pro ověřovací zakázky ISAE 3000. *Ověřovací zakázky, které nejsou audity ani prověrkami historických finančních informací*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/ISAE3000.pdf>

Mezinárodní standard pro související služby ISRS 4400. *Dohodnuté postupy v souvislosti s finančními informacemi*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/ISRS4400.pdf>

Mezinárodní standard pro související služby ISRS 4410. *Zakázky spočívající v sestavení finančních informací*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/file/1208/ISRS%204410_final.pdf

Auditorský standard Komory auditorů České republiky AS 56. *Ověřování zprávy o vztazích mezi propojenými osobami*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/file/1334/7-AS56-KACR2.pdf>

Mezinárodní auditorský pokyn pro praxi IAPS 1006. *Audit účetní závěrky bank*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: <http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/2.%20část/IAPS1006.pdf>

Internetové zdroje:

Komora auditorů České republiky. *Poslání a smysl auditu*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/poslani-a-smysl-auditu>

Tomšík, V. *Aktuální otázky auditorské profese v evropském kontextu pohledem ČNB*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20130613_auditorska_profese.pdf

Komora auditorů České republiky. *Nová úprava směrnice EU o statutárním auditu*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/nova-uprava-smernice-eu-o-statutarnim-auditu>

Komora auditorů České republiky. *Souhrnná zpráva o kontrole kvality za rok 2012*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z:
<http://www.kacr.cz/file/1442/Souhrnná%20zpráva%20o%20kontrole%20kvality%20za%20rok%202012-Finální%20verze%20web%20KAČR.pdf>

Komora auditorů České republiky. *Ověřování zprávy o vztazích po 1. lednu 2014*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z:
<http://www.kacr.cz/file/1904/Ověřování%20zprávy%20o%20vztazích%20od%202014%20schváleno.pdf>

ČNB. *Stanovisko České národní banky ke konzultačnímu materiálu Evropské komise „Zelená kniha – Politika v oblasti auditu: Poučení z krize“*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z:
https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/ostatni/stanovisko_CNB_k_zelene_knize_politika_auditu.pdf

ČNB. *Časté otázky a odpovědi – směrnice Capital Requirements Directive (CRD IV) a nařízení Capital Requirements Regulation (CRR)*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupné z:
http://www.cnb.cz/cs/faq/caste_otazky_a_odpovedi_smernice.html

Školící materiály auditorské společnosti KPMG

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozsah testů věcné správnosti, s. 41.

Tabulka 2: Modifikace výroku auditora, s. 47.

Seznam příloh

Příloha 1: Vzor smluvního dopisu o provedení auditu, s. 82.

Příloha 2: Vzor prohlášení vedení společnosti, s. 85.

Příloha 3: Vzor zprávy auditora, s. 87.

Příloha 4: Vzor dopisu vedení společnosti, s. 89.

Přílohy

Příloha 1: Vzor smluvního dopisu o provedení auditu

Zdroj: ISA 210. *Sjednávání podmínek auditních zakázek*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20210.pdf

Příklad smluvního dopisu o provedení auditu

Níže je uveden příklad smluvního dopisu o provedení auditu účetní závěrky ke všeobecným účelům a sestavené v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Dopis nemá normativní charakter, ale spolu s informacemi uvedenými v tomto standardu má sloužit jako určitý návod. Jeho text je třeba upravit podle konkrétních požadavků a okolností. Dopis je formulován pro audit účetní závěrky za jedno účetní období, takže pro opakující se audity je nutné jeho znění upravit (viz odstavec 13 tohoto standardu). Při přípravě konkrétního dopisu je vhodné vyžádat si právní poradu.

***

Príslušným členům vedení nebo osobám pověřeným správou a řízením společnosti ABC²⁰:

[Cíl a předmět auditu]

Byli jsme²¹ požádáni, abychom provedli audit účetní závěrky společnosti ABC, která se skládá z rozvahy k 31. 12. 20X1, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31. 12. 20X1, přehledu o změnách vlastního kapitálu za rok končící 31. 12. 20X1, přehledu o peněžních tocích za rok končící 31. 12. 20X1, souhrnu podstatných účetních pravidel a dalších vysvětlujících informací. Dovolte, abychom tímto dopisem potvrdili přijetí zakázky a její podmínky. Audit provedeme s cílem vydat výrok k účetní závěrce.

[Odpovědnost auditora]

Audit provedeme v souladu s mezinárodními auditorskými standardy (ISA). Tyto standardy vyžadují, abychom dodržovali etické požadavky a naplánovali a provedli audit tak, abychom získali přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné (materiální) nesprávnosti. Audit zahrnuje provedení auditorských postupů k získání důkazních informací o částkách a údajích zveřejněných v účetní závěrce. Výběr auditorských postupů závisí na úsudku auditora zahrnujícím i vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti údajů uvedených v účetní závěrce způsobené podvodem nebo chybou. Audit zahrnuje též posouzení vhodnosti použitých účetních pravidel, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Vzhledem k přirozeným omezením auditu a přirozeným omezením vnitřního kontrolního systému existuje nevyhnutelné riziko, že některé významné (materiální) nesprávnosti mohou zůstat neodhaleny, i když bude audit správně naplánován a proveden v souladu s ISA.

²⁰ Jako příjemci smluvního dopisu budou uvedeny osoby relevantní pro danou konkrétní zakázku v dané jurisdikci. Je důležité, aby smluvní dopis byl adresován správným osobám – viz odstavec A21.

²¹ Výrazy jako „vy“, „my“, „nás“, „vedení“, „osoby pověřené správou a řízením“ či „auditor“ použité v tomto ukázkovém smluvním dopise se upraví podle okolností konkrétní zakázky.

Při posuzování těchto rizik budeme přihlížet k vnitřnímu kontrolnímu systému, který je relevantní pro sestavení účetní závěrky. Cílem posouzení vnitřního kontrolního systému je navrhnout za daných okolností vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřního kontrolního systému účetní jednotky. Nicméně písemně Vás upozorníme na všechny významné nedostatky ve vnitřním kontrolním systému, které budou pro audit účetní závěrky relevantní a které během auditu odhalíme.

[Odpovědnost vedení a vymezení příslušného rámce účetního výkaznictví (pro účely tohoto vzorového dopisu se předpokládá, že odpovědnost vedení podle názoru auditora není vhodným způsobem upravena právními předpisy, a je tedy použit popis uvedený v odstavci 6b) tohoto standardu].

Náš audit bude vycházet z předpokladu, že [vedení a případně osoby pověřené správou a řízením]²² uznává/uznávají a uvědomuje/i si svou odpovědnost:

- (a) za sestavení účetní závěrky a věrné zobrazení v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví²³,
- (b) za takový vnitřní kontrolní systém, který je podle [vedení] nezbytný pro sestavení účetní závěrky neobsahující významnou (materiální) nesprávnost způsobenou podvodem nebo chybou a
- (c) za to, že nám bude poskytnut/budou poskytnuty:
  - (i) přístup k veškerým informacím, o nichž je [vedení] známo, že jsou relevantní pro sestavení účetní závěrky, jako např. k záznamům, dokumentaci a dalším podkladům,
  - (ii) další informace, které si od [vedení] pro účely auditu vyžádáme a
  - (iii) neomezený přístup k osobám působícím v účetní jednotce, od nichž bude podle našeho názoru nutné získat důkazní informace.

V rámci auditu budeme od [vedení a případně od osob pověřených správou a řízením] požadovat písemné prohlášení potvrzující informace, které nám budou v souvislosti s auditem předloženy.

Těšíme se na spolupráci s Vašimi zaměstnanci v průběhu auditu.

[Další relevantní informace]

[Doplňte další informace, jako např. dohodu o odměně auditora, způsobech fakturace, případně další smluvní podmínky.]

[Zpráva auditora]

[Uveďte informace o předpokládané formě a obsahu zprávy auditora.]

Nelze vyloučit, že v důsledku zjištění, která náš audit přinese, bude nutné formu a obsah naší zprávy upravit.

²² Použijte výraz odpovídající konkrétním okolnostem.

²³ Pokud je to relevantní, použijte formulaci: „za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví“.

Přiloženou kopii tohoto dopisu prosím podepište a pošlete zpět na naši adresu na důkaz Vašeho souhlasu s podmínkami auditu účetní závěrky a s povinnostmi obou smluvních stran.

XYZ & Co.

Jménem společnosti ABC беру на vědomí a souhlasím s výše uvedenými podmínkami

(podpis)

.....
Jméno a funkce

Datum

Příloha 2: Vzor prohlášení vedení společnosti

Zdroj: ISA 580. *Písemná prohlášení*. [on-line]. [cit. 2014-3-31]. Dostupný z: http://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20580.pdf

Příklad písemného prohlášení

Následující příklad zahrnuje písemná prohlášení, která jsou vyžadována tímto a jinými standardy ISA účinnými pro audity účetních závěrek sestavených za období počínající 15. prosincem 2009 nebo později. V tomto příkladu se předpokládá, že příslušným rámcem účetního výkaznictví jsou mezinárodní standardy účetního výkaznictví; požadavek ISA 570¹ k získání písemného prohlášení není relevantní; a neexistují výjimky k vyžadovaným písemným prohlášením. Pokud by existovaly, toto prohlášení by muselo být upraveno tak, aby takové výjimky zohledňovalo.

(hlavičkový papír účetní jednotky)

(Auditorovi)

(Datum)

Tento dopis obsahující prohlášení je poskytnut v souvislosti s Vaším auditem účetní závěrky společnosti ABC za rok končící 31. prosince 20XX² za účelem vyjádření výroku o tom, zda účetní závěrka, ve všech významných (materiálních) ohledech, vede k věrnému zobrazení (nebo *podává věrný a poctivý obraz*), v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví.

Potvrzujeme (*dle našich nejlepších znalostí a vědomí, po příslušných dotazováních, která považujeme za nezbytná, abychom byli vhodně informováni*):

Účetní závěrka

- splnili jsme naše povinnosti uvedené v podmínkách auditní zakázky ze dne [vložit datum] týkající se sestavení účetní závěrky podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví, a zejména to, že účetní závěrka vede k věrnému zobrazení (nebo *podává věrný a poctivý obraz*) v souladu s těmito standardy,
- významné předpoklady použité při stanovování účetních odhadů, včetně ocenění reálnou hodnotou, jsou přiměřené, (ISA 540)
- vztahy a transakce se spřízněnými stranami byly vhodným způsobem zaúčtovány a zveřejněny v souladu s požadavky mezinárodních standardů účetního výkaznictví, (ISA 550)
- všechny události po datu účetní závěrky, u kterých mezinárodní standardy účetního výkaznictví vyžadují úpravu nebo zveřejnění, byly upraveny nebo zveřejněny, (ISA 560)
- dopad neopravených nesprávností není ani samostatně, ani v úhrnu významný (materiální) z pohledu účetní závěrky jako celku. Seznam neopravených nesprávností je přiložen k tomuto prohlášení, (ISA 450)
- [jakékoli ostatní skutečnosti, které auditor považuje za vhodné (viz odstavec A10 tohoto standardu ISA),]

¹ ISA 570 „Předpoklad nepřetržitého trvání účetní jednotky“.

² Pokud auditor vydává zprávu za více než jedno období, upraví datum tak, aby se prohlášení vedení k auditu vztahovalo ke všem obdobím zahrnutým ve zprávě auditora.

Poskytnuté informace

- poskytli jsme Vám:
  - přístup k veškerým informacím, o nichž jsme si vědomi, že jsou relevantní pro sestavení účetní závěrky, jako jsou účetní záznamy, doklady a ostatní materiály,
  - dodatečné informace, které jste od nás požadovali pro účely provedení auditu, a
  - neomezený přístup k osobám v rámci účetní jednotky, od kterých je podle Vás nezbytné získat důkazní informace.
- veškeré transakce byly zohledněny v účetních záznamech a zobrazeny v účetní závěrce,
- poskytli jsme Vám výsledky našeho vyhodnocení rizika, že účetní závěrka může obsahovat významnou (materiální) nesprávnost v důsledku podvodu, (ISA 240)
- poskytli jsme Vám veškeré informace ve vztahu k podvodu nebo podezření na podvod, které jsou nám známy a které mají dopad na účetní jednotku a týkají se:
  - vedení,
  - zaměstnanců, kteří mají významnou roli ve vnitřní kontrole, nebo
  - ostatních, pokud by podvod mohl mít významný (materiální) dopad na účetní závěrku. (ISA 240)
- poskytli jsme Vám veškeré informace týkající se tvrzení o podvodu nebo podezření na podvod s dopadem na účetní závěrku účetní jednotky, oznámené zaměstnanci, bývalými zaměstnanci, analytiky, regulátory nebo ostatními, (ISA 240)
- sdělili jsme Vám veškeré známé případy nesouladu nebo podezření na nesoulad s právními předpisy, jejichž dopady by měly být zvaženy při sestavování účetní závěrky, (ISA 250)
- sdělili jsme Vám identitu spřízněných stran účetní jednotky a veškeré vztahy a transakce se spřízněnými stranami, kterých si jsme vědomi, (ISA 550)
- [jakékoli ostatní skutečnosti, které auditor považuje za nezbytné (viz odstavec A11 tohoto standardu ISA).]

Vedení

Vedení

Příloha 3: Vzor zprávy auditora

Zdroj: ISA 700. *Formulace výroku a zprávy auditora k účetní závěrce.* [on-line]. [cit. 2014-3-31].

Dostupný z:

<http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/ISA%20700%20s%20aplikační%20doložkou.pdf>

Příklad 5:

Okolnosti zahrnují následující:

- **povinný audit kompletní účetní závěrky,**
- **účetní závěrka je sestavena pro všeobecné účely vedením účetní jednotky v souladu s českými účetními předpisy,**
- **podmínky auditní zakázky zahrnují popis odpovědnosti vedení za účetní závěrku uvedené ve standardu ISA 210,**
- **nad rámec auditu účetní závěrky nemá auditor další odpovědnosti vyžadované místním zákonem.**

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA

[Příslušný příjemce]

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky společnosti ABC, která se skládá z rozvahy k 31. 12. 20X1, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31. 12. 20X1, [přehledu o změnách vlastního kapitálu za rok končící 31. 12. 20X1 a přehledu o peněžních tocích za rok končící 31. 12. 20X1] a přílohy této účetní závěrky^{***}, která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o společnosti ABC jsou uvedeny v bodě X přílohy této účetní závěrky.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky za účetní závěrku

Statutární orgán společnosti ABC je odpovědný za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Odpovědnost auditora

Naši odpovědností je vyjádřit na základě našeho auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech, mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsme povinni dodržovat etické požadavky a naplánovat a provést audit tak, abychom získali přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné (materiální) nesprávnosti.

^{***} Nebo jiné výkazy tvořící kompletní účetní závěrku v souladu s platnými předpisy

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů k získání důkazních informací o částkách a údajích zveřejněných v účetní závěrce. Výběr postupů závisí na úsudku auditora, zahrnujícím i vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti údajů uvedených v účetní závěrce způsobené podvodem nebo chybou. Při vyhodnocování těchto rizik auditor posoudí vnitřní kontrolní systém relevantní pro sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz. Cílem tohoto posouzení je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřního kontrolního systému účetní jednotky. Audit též zahrnuje posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Jsme přesvědčeni, že důkazní informace, které jsme získali, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Výrok auditora

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv společnosti ABC k 31. 12. 20X1 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření [a peněžních toků] za rok končící 31. 12. 20X1 v souladu s českými účetními předpisy.

[V případě auditorské společnosti:]

[Obchodní firma]
[Sídlo]
[Číslo auditorského oprávnění
auditorské společnosti]
[Jména a příjmení auditorů, kteří jménem
společnosti vypracovali zprávu]
[Číslo auditorských oprávnění auditorů]

[Datum zprávy auditora]

[Podpisy auditorů]

[V případě auditora OSVČ:]

[Jméno auditora]
[Číslo auditorského oprávnění auditora]

[Datum zprávy auditora]

[Podpis auditora]

Příloha 4: Vzor dopisu vedení společnosti

Zdroj: MÜLLEROVÁ, L. *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 147.

Návrh možné formy dopisu vedení společnosti

Společnost: Název společnosti

Se sídlem: Sídlo společnosti

K rukám finančního ředitele (jednatele společnosti)

V Praze dne XX.XX.XXXX

Věc: Dopis vedení společnosti (management letter)

V rámci prací na auditu účetní závěrky k 31.12.20XX byly zjištěny skutečnosti, které představují určitá rizika nesprávností a na které považují za nezbytné upozornit.

Kontrolovaná oblast:

Zjištění:

Popis zjištěné skutečnosti.

Riziko:

Upozornění na riziko možné nesprávnosti v účetní závěrce, kterou zjištěná skutečnost může způsobit.

Doporučení:

Doporučení pro odstranění nesprávnosti a návrh správného řešení.

.....

Jména auditora

Registrace u KAČR pod číslem oprávnění XXXX

Abstrakt a klíčová slova

Audit finančních institucí

Cílem této diplomové práce je poskytnout ucelený pohled na problematiku auditu finančních institucí. Hlavním důvodem, proč jsem si vybrala právě toto téma, je můj osobní zájem o tuto oblast pramenící z mého současného zaměstnání. Dále jsem chtěla rozšířit nepočetnou řadu prací na související témata o komplexní přístup se zdůrazněním právního aspektu problematiky.

Text se skládá ze čtyř kapitol zabývajících se tématem na různých úrovních obecnosti a speciality. První kapitola na úvod definuje základní používané pojmy, a to audit a finanční instituce. Je rozdělena na tři části. První definuje audit, jeho cíle a funkce a vysvětluje klíčový koncept významnosti. Druhá část se zabývá různým chápáním pojmu finanční instituce. Třetí část stanovuje rozsah a strukturu práce.

Druhá kapitola analyzuje stávající právní úpravu včetně mezinárodních auditorských standardů a etického kodexu. Je rozdělena do jedenácti částí zaměřených na jednotlivé prvky regulace. Zejména zkoumá podmínky povinného auditu, nároky na osobu auditora, práva a povinnosti auditora s hlubším pojednáním o etických požadavcích (zvláště o nezávislosti a mlčenlivosti), kontrolu kvality, kárné řízení a veřejný dohled nad auditem.

Třetí kapitolu tvoří pět částí o obvyklém průběhu auditní zakázky a základech auditní metodologie. První část popisuje činnosti před uzavřením smlouvy a její náležitosti. Druhá část se zabývá fází poznání klienta a předběžnými plánovacími procedurami. Třetí část je zaměřená na plánování auditu. Čtvrtá část se věnuje testům spolehlivosti kontrol, substantivním testům, ověřování účetní závěrky a výroční zprávy. Pátá část poté shrnuje závěrečné stádium auditu a popisuje dokumenty prohlášení vedení společnosti, zprávu auditora a dopis auditora vedení účetní jednotky.

Čtvrtá kapitola analyzuje zvláštnosti auditu finančních institucí plynoucí z jejich výjimečné povahy podnikání. Je rozdělena na tři části zaměřené postupně na banky, spořitelny a úvěrní družstva a obchodníky s cennými papíry.

Závěr obsahuje shrnutí problematiky. Tato práce ukazuje, že audit finančních institucí je unikátní a vysoce náročnou disciplínou. Nejenže je auditor povinen plnit obecné právní a metodologické požadavky, ale musí také porozumět podnikání finančních institucí, specifickým regulatorním požadavkům, oblasti řízení rizik, IT systémům a obsáhnout široké spektrum znalostí a praktických zkušeností. V tomto směru diplomová práce poskytla ucelený pohled na problematiku auditu finančních institucí.

Klíčová slova:

Audit, auditor, finanční instituce, účetnictví, banka, spořitelní a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry

Abstract and keywords

The audit of financial institutions

The purpose of my thesis is to provide a comprehensive view on the issue of the audit of financial institutions. The main reason for my research is my personal interest in this area stemming from my contemporary occupation. Secondly, I would like to broaden a range of a few existing theses dealing with related topics by complex and especially legal point of view.

The thesis is composed of four chapters, each of them dealing with the issue on different level of generalization and specialization. Chapter One is introductory and defines basic terminology used in the thesis: “audit” and “financial institutions”. The chapter is subdivided into three parts. Part One describes audit, its aims and functions and explains important concept of materiality. Part Two deals with various understandings of the term “financial institutions”. Part Three determines scope of the thesis and its structure.

Chapter Two examines relevant Czech legislation, International Standards on Auditing and Code of Ethics. The chapter consists of eleven parts which focus on respective elements of audit regulation. Namely it investigates requirements for compulsory audit, eligibility of an auditor, rights and duties of an auditor with deeper focus on ethical imperatives (especially independency and secrecy), audit quality review, disciplinary proceedings and public oversight of the audit.

Chapter Three is subdivided into five parts and provides an outline of normal course of an audit engagement and basics of technical audit methodology. Part One illustrates the activities before conclusion of a contract and terms of the contract. Part Two looks at understanding of the client and preliminary planning procedures. Part Three deals with audit planning phase. Part Four focuses on tests of operating effectiveness of controls, substantive procedures, audit of financial statements and their notes and annual report. Part Five describes completion stage, mainly representation letter, auditor’s report with possible modifications and management letter.

Chapter Four concentrates on specific issues of the audit of financial institutions resulting from their extraordinary nature of business. The chapter consists of three parts dealing with audit of banks, savings and credit cooperatives and brokerage firms consecutively.

Conclusions are drawn in the Summary. The outcome of this paper shows primarily that the audit of financial institutions is unique and highly demanding. Not only the auditor needs to fulfil general legal and methodology requirements but he/she must also understand the business of financial institutions, specific regulatory requirements, risk management, IT systems and have a extensive spectrum of knowledge and experience. The thesis provided respective comprehensive view on specifics of the audit of financial institutions.

Keywords:

Audit, auditor, financial institutions, accounting, bank, savings and credit cooperative, brokerage firm